

ผู้มาหากำไรส่องครั้งไม่พบ วันนี้ผู้มีชวนเพื่อนมาด้วย เพื่อนผู้คนนี้เลื่อมใส ศรัณย์มาก และทำภาระเป็นประจำ นอกจานนี้เขายังไปฟังปาฐกถาในที่ต่าง ๆ ได้ ความรู้เปลกล ๆ แล้วนำมาเล่าให้ผู้ฟังเสมอ ส่วนผู้เองก็ไปบ้างแต่ไม่บ่อยนัก ผู้มี ข้อข้องใจในศีลห้า ถ้าเรารักษาเพียงข้อใดข้อหนึ่ง (ไม่ครบห้า) จะเป็นศีลได้ไหม

อาทิตย์ไม่ค่อยเข้าใจนัก เพราะไม่เป็นเจ้าของของศีลทุกประเภท มีผู้มาขอให้ ไป แต่ไม่ปรากฏขอเพียงข้อใดข้อหนึ่งดังที่คุณพูดอยู่ขณะนี้ คุณถามเพื่อคุณเองหรือ ถามเพื่อคนอื่นด้วย

ผู้มาเพื่อผู้เอง ส่วนคนอื่น ๆ เพียงเป็นผลพลอยได้เท่านั้น

คุณกล่าวศีลข้อไหน จึงไม่กล้ารับทั้งหมดล่ะ

สุราครับสำคัญกว่าข้ออื่นใดทั้งนั้น นอกนั้นผู้ไม่กลัวและรักษาได้หมด แต่สุรา นี้ โอ้โห สำคัญมาก ไม่ได้รับเป็นไม่ได้ ใจคงหงุดหงิดขึ้นทันที พอรับเข้าแล้ว แหนใจ คอบึกบาน อะไร ๆ มันอยู่แค่เอื้อมมือเท่านั้นไม่ยกเลย คิดจะได้เงินทองอะไรมันง่าย นิดเดียวท่าน สมองก็โปรด ปัญญา ก็ว่องไว พูดให้เป็นน้ำเป็นท่าไปเลย ไม่ยอมแพ้ใคร ง่าย ๆ ใครเข้าไม่กล้ามาพูดด้วย

เวลาสร่างจากพิษสุราแล้ว สิ่งที่อยู่แค่เอื้อมนั้นคุณเอื้อมติดมือเป็นเงินเป็นทอง มาตามที่คิดไหม

เปล่าครับ นอกจานมันปวดศีรษะและมีนงนเท่านั้น ไม่เห็นมีอะไรมีอะไร

ผลที่ดีมีประโยชน์จากการดื่มน้ำมีอะไรบ้าง เท่าที่คุณสังเกตดูตลอดมา

ไม่เห็นมีอะไร นอกจานมันรู้สึกสนุก ๆ เท่านั้น กับเวลาเมามาแล้วมันนอนสบาย ล้มตัวลงนอนที่ไหนมันเป็นที่นอนหมอนมุ้งไปหมด ไม่เห็นเป็นกังวลกับที่หลับที่นอน อะไรเลย คนที่ไม่มาสุราเขากำอย่างผิดไม่ได้

ก็เข้าไม่ได้เป็นคนบ้าจะให้เขากำอย่างนั้นได้อย่างไร เพราะคนไม่ใช่สัตว์ ต้องรู้ จักที่ควรหรือไม่ควร

ผู้ก็ไม่ใช่บ้า แต่ก็ยังทำได้ ทำไม่คนอื่น ๆ ทำอย่างผิดไม่ได้เล่า

เอาละพอเข้าใจ ที่นี่อาทิตย์จะขอเล่าเรื่องอดีตของอาทิตย์ให้ฟัง พอเป็นเครื่อง ประกอบกับเรื่องของคุณ คุณมีเวลาพอจะฟังบ้างไหม

นิมนต์เลยครับ ผู้กำลังจะเตรียมบันทึกเรื่องของท่านเป็นที่ระลึก ถ้าท่านไม่ขัด ข้อง ท่านจะอนุญาตให้ครับ

ไม่ต้องบันทึก เพราะขณะนั้นอาทิตย์กำลังเป็นนักสุราอย่างสุดขีด อาทิตย์ขอเล่า เลยก็ได้ียว สมัยอาทิตย์เป็นหนุ่ม เพื่อน ๆ เขามาชวนไปท่านเลี้ยง เราไม่เคยคิดไว้ก่อน ว่าในงานนั้นจะมีอะไรบ้าง เพราะไม่ใช่บ้านเกิดเรา แต่เป็นบ้านเพื่อน ๆ ซึ่งอยู่ห่างกัน

คนละจังหวัด จึงไม่ทราบว่าประเพณีเขาเป็นอย่างไร เราไปพักอยู่บ้านเพื่อนคนหนึ่ง เมื่อเพื่อนอีกคนหนึ่งมาชวนไปทานเลี้ยง ถึงเวลา ก็ไปกับเขา พอก้าวเข้าบ้านเพื่อน ต่าง คนต่างนำขวดอะไร ๆ มาวางไว้บริเวณรอบ ๆ เรา เราก็ดูความสงสัยจึงถามเขาว่าขวดอะไรมากมายนัก เขายังคงบอกเราเป็นเสียงเดียวกันว่า นำ้อ้อยป่า (ความจริงเป็นเหล้า เถื่อน เขายากำลังทำอยู่ในป่าหลบภัย) แต่เรานึกว่าคือน้ำบ้านนั้นเอง เพราะเท่าที่เห็น ๆ มาได้ครั้นน้ำประเทณนี้เข้าไป โดยมากต้องเป็นน้ำกันแทนทุกราย ก็เรากำลังตกอยู่ในที่ จนต้องเสียเวลา ไม่ทราบจะหาทางออกได้อย่างไร

อีกไม่นานนักต่างคนต่างรินนำ้อ้อยปานนี้ยื่นมาให้เราดื่ม แบบหาทางหลบหลีก ไม่ได้ เราเป็นเพียงพูดออกอุบَاຍว่า เพื่อน เราปวดศีรษะไม่ค่อยสบายขออย่าให้ดื่มเลย เขายังไม่ยอมฟังเสียงแต่กลับจะให้ดื่มท่าเดียว โดยให้เหตุผลว่านี่คือน้ำยาสำหรับแก้ปวด ศีรษะโดยตรง ดื่มแล้วไม่ต้องไปหายาอะไรมาแก้ เขายังคงหมุนมากและเป็นคอสุรา แบบเดียวกันด้วย (ตามที่ทราบที่หลัง) เราคนเดียวไม่สามารถจะต้านทานได้ จึงต้อง ยอมรับโดยปริยาย คนนั้นก็รินยื่นมา คนนี้ก็ยื่นมา พร้อมกับบอกว่ายาแก้ปวดศีรษะดื่ม แล้วจะได้หายเดียวันนี้ เราก็เป็นคนไม่เคยและไม่สนใจ ทั้งไม่ชอบในทางนี้แต่ไหนแต่ไร มา เมื่อถึงคราวจำเป็นก็จำต้องดื่มเพื่อรักษาภารายาทและไม่ตรีจิต กว่าจะครบทุกคนที่ ยื่นมาให้รู้สึกจะเข้าขั้นแย่ยۇ่แล้วในขณะนั้น

พอเรื่องผ่านไปไม่นานนัก เราซักจะเปลี่ยนท่าทางและอาการทุกส่วนไปในเวลา นั้นอย่างรวดเร็วผิดปกติของนักดื่มน้ำ ไปอยู่มาก เพราะไม่เคยมาก่อน ความคิดໄว้ เดิมว่าเพื่อรักษาภารายาทและไม่ตรีจิตกับเขานั้น ได้กล้ายเป็นว่าทำลายภารายาทและ ไม่ตรีจิตปกติของตนเสียล้วนไม่มีเหลืออยู่เลย ที่ปรากฏอยู่ชัดแจ้งในเวลานั้นก็คือ ภารายาทของคนเขี้ยวล้วน ๆ เท่านั้น ไม่มีทางทราบเรื่องดีช้ำของตัว และนอนแผ่อยู่ที่ นั้นอย่างไม่มีอัลัยกับอะไร ๆ ละ จนตลอดรุ่งจีรูสิกตัวขึ้นมา เกิดความละอายเพื่อน ๆ และคนในบ้านอย่างมาก รีบกลับบ้านเพื่อนอีกคนหนึ่งทันที นับแต่วันนั้นมาใคร ๆ จะมาเชิญชวนไปบ้านเพื่อนหรือบ้านใครที่ไหน ๆ อีกเป็นไม่ยอมไปอีก เพราะความเข็ด หลาบเป็นกำลัง

ที่เล่าเรื่องของอาทมาให้ฟังทั้งดูนี้ เห็นว่ามีส่วนใกล้เคียงกัน คือคุณก็ตื่มสุรา อาทมา ก็ตื่มสุรา ตอนที่ผิดกันบ้างก็คือ เวลาคุณตื่มแล้วไม่เมะและไม่แพลสติจันเป็นบ้า พูดได้คล่องแคล่ว ปัญญา ก็รวดเร็วทันใจครัวไล่ไม่จัน พูดวันยังค่าไม่มีอันทางไวหาร แต่อาทมาตื่มแล้วเมามากเป็นท่า ที่นี้อาทมาขอถามคุณซึ่งเป็นคอสุรา ตื่มแล้วไม่เมะหรือ ถ้ามีคนตื่มสุราแล้วเดินโซซัดโซเชมาหาคุณ เมื่อคุณถามเข้า ๆ บอกว่าไม่เมะ แต่ดู

อาการแล้วมีลักษณะเช่นเดียวกับคุณผู้ดีมีแล้วไม่ยอมเมาทุกอาการ คุณจะลงความเห็นว่าเข้าเป็นคนเมาสุราหรือไม่ และจะมีความพอใจคุยกับเขามีอนาคตทั้ว ๆ ไปใหม่

โอโซ คุณจะล้มตายอยู่แล้วจะไม่เมาสุราได้อวย่างไรคระเชื้อ มนุษย์ในโลกมีหมี ตาทุกคน พอไม่ยอมให้ครอโกหกได้เด็ดขาด เข้าต้องเมาสุราแบบยังเหลือแต่ลมหายใจ เท่านั้นแน่ ๆ คระจะไปทบทพุดทนฟังกับคนขี้เม่าเช่นนั้นได้ มันพุดมีหยุดปากเมื่อไร คำเก่าพูดกี่ร้อยกี่พันครั้งยังนำมายุดอีกได้วันยังค่ำ พอเล่นกับมันไม่ได้แน่ใจจำพวกขี้เมานี้ ถ้าดีมีแล้วไม่เมาอย่างผมละก็ พุดกับมันได้วันยังค่ำ เรื่องเวลาไม่ต้องสนใจกัน

อาทมาขอถามอีกบ้างว่า ถ้าคุณเกิดไปเป็นอย่างเข้าบ้าง เวลาดีมสุราแล้วมีคนมาพบรุคุณเข้า หรือคุณไปคุยกับคนอื่น ๆ เข้าจะมีความรู้สึกอย่างไรกับคุณ คุณได้คิดบ้างหรือเปล่า ถ้ามาถูกคุณเป็นอย่างนั้นเลี้ยงเอง

ตอนนี้ชักตอบยากอยู่หน่อย เข้าใจว่าหัวใจมนุษย์ซึ่งมีสมบัติผู้ดีประจำตัวเขา อาจจะคิดบ้าง คิดดูตัวเราก็นักสุราอยู่แล้ว แต่ไปเห็นคนเมาสุราเข้ายังรู้สึกหงุดหงิดไม่พอใจทันที เขาก็คงจะคิดเช่นเดียวกัน แม้แต่ภรรยาและลูกผมเอง เวลาเห็นผมดีมสุรา เมาแล้วเข้ามานิบ้านเขายังไม่พอใจ บางครั้งเกิดทะเลาะกับเมียและลูก ๆ ก็ยังมี โดยเมียและลูก ๆ เป็นฝ่ายต่อว่าผมก่อน ว่าเมามาแล้วไม่อยู่สุข พุดowardดินowardดีท่านนั้นท่านี้ไม่หยุดปาก จะไปนอนเลียกิ่ง่นอน รำคาญจะตายไป ไปเที่ยวดีมเมามาแล้วไม่อยู่ ตามภาษาพื้นเมืองตัว เที่ยวยุ่งนั้นยุ่งนี้ภรรยาว่า บางครั้งลูก ๆ ก็พลอยเข้าทางแม่เลียด้วย ว่าคุณพ่อนี้ไม่ทราบเป็นอย่างไร อาหารมีให้รับประทานไม่อยากรับประทาน แต่แหวกไปหารับประทานเหล้า ครั้นรับมาแล้วก็ไม่อยู่ให้เป็นสุขสมกับหัวความสุขจากสุรา ยังมาเที่ยวก่อภาระทางบ้านให้ยุ่งไปหมด ต่อไปนี้คุณแม่อย่าทำอาหารให้คุณพ่อรับประทาน ปล่อยให้คุณพ่อไปหาดีมเหล้าต่างข้าวจะได้ใหม คิดแล้วน่าลำอายบ้านเมือง เขาที่ได้พ่อขี้เหล้า ดีมแล้วมาอาละวาดด่าว่าคนนั้นคนนี้ เดียวจะพากันแตกบ้านหนึ่นไปหมด ปล่อยให้คุณพ่ออยู่บ้านคนเดียว จะทุกชั้นคนค่นแคนกี้ยอมทนเอา ได้สบายนี้ไปพักหนึ่งก็ยังดี ไม่มีคนมาดูแลกวนใจดูว่า

เวลาปกติคุณไม่ดีมและเมาสุรา ภรรยาและลูก ๆ เข้าเป็นอย่างไร เข้าดีกับคุณใหม

เข้าดีกันทึ้งแม่และลูก ตามปกติภรรยาผมก็เป็นคนใจดีไม่ชอบบ่นอุบอิบแต่ใหญ่แต่ไรมา ลูก ๆ ก็ดีเหมือนแม่เข้า ทึ้งเขามิ่งเคยนำสุรามาเข้าปากแม้แต่ผสานกับยาเข้าบอกว่ากลัวบ้า

ถ้าเช่นนั้นคุณก็ได้แต่คุยกับในเวลาเมาสุราดังลูกเมียว่าไม่ผิด คุณเมาสุราเสียจนลูก ๆ และภรรยาจะพากันหนีจากบ้าน ปล่อยให้คุณอยู่คนเดียว คุณยังคงมีความหวังว่าคุณ

เป็นนักดื่มสุรา แต่ดื่มแล้วไม่เม่า ความจริงคุณเป็นนักดื่มสุราด้วย เป็นนักโน้มไม่มีเวลาหยุดปากด้วย เป็นคนอาละวาดเก่งเวลาเมามาแล้วด้วย อาทิตย์ต้องขออภัยด้วยที่จะพูดให้คุณฟังในบางข้อซึ่งอาจจะยังไม่เข้าใจ

นิมนต์ได้เลยครับไม่ต้องขออภัย เพราะผมก็มองตัวเป็นลูกศิษย์ท่านแล้ว อย่างไรจะเป็นที่เข้าใจและเป็นประโยชน์นิมนต์เลย ผมรอฟังอยู่แล้ว

ภรรยาและลูก ๆ ของคุณดีกว่าคุณหลายอย่าง เขารู้จักสิ่งที่ควรดื่มและควรรับประทาน เขาดื่มแต่น้ำ รับประทานแต่อาหารซึ่งเป็นคุณแท้ร่างกาย ไม่ดื่มสุราสายพิษ เมื่อคุณ ปากเข้าดีไม่เที่ยวด่าว่าคนนั้นคนนี้อันเป็นสิ่งไม่ดีและเป็นทางเลี้ยงหาย กาย และใจเขาก็ตัวรู้จักที่ควรกินอยู่หลบหนอน สมกับเป็นชาติมนุษย์ซึ่งเป็นชาติที่รู้จักที่สูงที่สุด ภาระของเขาก็ไม่เป็นที่แสงตาแสงใจเพื่อมนุษย์ และรู้จักอดกลั้นขันติ มีอุบัติที่น่าคิดมาสอนคุณผู้เป็นสามีและพ่อเขา นอกจากจะเหลือทนจริง ๆ ก็ว่าเสียบ้าง เพื่อให้คุณรู้จักคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของตน

ถ้าภรรยาและลูก ๆ เป็นแบบคุณเสียทั้งบ้าน เข้าใจว่าบ้านต้องร้างแน่ ๆ คุณควรกราบภรรยาและลูก ๆ ของคุณในฐานะเขามาดื่มสุรา แต่คุณกลับเป็นคนดื่มสุราเด็ก ๆ เล่นอยู่ตามบ้านเขายังดีกว่าคุณ เพราะเขามาดื่มสุราแต่คุณดื่มสุรา ควรกราบเขาราบฐานะที่เขามาดื่มสุรา ให้โลกได้เห็นความบกพร่องของผู้ใหญ่เสียบ้างที่สุดเด็ก ๆ ก็ไม่ได้ จะได้หายเบ่งเสียบ้างว่าตัวเป็นผู้ชายใช่ว่าจะดีไปเสียทุกอย่าง เมามาแล้วเที่ยวพ่นน้ำลายไปทั้งบ้าน คุณควรกราบทขอความรู้จักเขาราบฐานะที่เขามาเสียบ้าง พอมีความฉลาดมาปักครองตนให้หายบ้าไปเสียที่ ถ้ามีคนแบบคุณกันทั่วโลกแล้วก็แน่ที่เดียวว่า โลกนี้คือโลกแห่งคนบ้า ไม่มีครรภารณาอยากมาเกิดและมาอยู่ในโลก โลกนี้ก็จะว่างเปล่าปราศจากมนุษย์ ที่มีศีลธรรมอันดีงาม

เพื่อความเห็นใจแห่งความไม่มีศีลของโลกที่ไร้ศีลธรรม อาทิตย์จะอธิบายให้คุณฟังพอเป็นข้อคิดเล็กน้อย

๑. ปานาฯ เป็นข้อห้ามไม่ให้มนุษย์และสัตว์ฟ้าและเบียดเบียนกัน เพื่อความสันติสุขแฝงไปทั่วโลก แต่โภชแห่งความไม่มีศีลข้อนี้เป็นรากเหง้า คือต่างคนต่างฟ้าและเบียดเบียนกันอย่างโหดร้ายทารุณ ปราศจากเมตตาปารานีซึ่งกันและกัน ล้มนอนแผ่ตาย จิบหายระนrenaดอยู่ตามถนนทางบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั่วทั้งแผ่นดิน ไม่มีว่างเว้น พจะเหยียบย่างเท้าลงได้ เต็มไปด้วยศพมนุษย์และสัตว์ ฟ้าและเบียดเบียนกันมากยิ่งกว่าปูนปลาทีลในตลาดเสียอีก เห็นแล้วเป็นลมสลบใส่ และใจว่าใจหายไปตาม กัน ไม่มีมนุษย์ใจเหลือคนใดจะทนอยู่ในท่ามกลางป่าช้าผิดบกผีแห่งตายเก่าตายใหม่ และเหม็นคลุ้งไปหมดทั่วโลกปฐพีได้

๒.อพินนาทาน เป็นข้อห้ามไม่ให้ลักขโมยของกันและกัน เพื่อสมบัติจะได้มีเจ้าของ ต่างคนต่างครองกรรมสิทธิ์ในสมบัติของตน และอยู่ร่วมโลกกันด้วยสันติ โทษแห่งความไม่มีศีลข้อนี้เป็นรักกันคือ สมบัติมีมากน้อยต่างคนต่างขโมย หึ้งเด็ก ๆ และผู้ใหญ่หญิงชาย เที่ยวจกลักปล้นเจ็บกันทุกหย่อมหญ้า สมบัติไม่มีเหลือเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัวของใครได้ โลกนี้ไม่ผิดอะไรกับโลกของสัตว์ป่าไม่มีเจ้าของ ไม่มีใครจะปราบนา อยากมาเกิดในโลกสัตว์ป่าไม้แม้แต่คนเดียว

๓.กามฯ เป็นข้อห้ามไม่ให้ประพฤติล่วงล้ำเขตแดนแห่งสามีภรรยาและลูกหลานอันเป็นทรัพย์รักและส่วนของกันและกัน เพื่อความอยู่เป็นสุขระหว่างมนุษย์ด้วยกัน จะครองความรักและส่วนของตน ๆ โดยสมบูรณ์

โทษแห่งความไม่มีศีลข้อนี้เป็นรักกัน คือเต็มไปด้วยหญิงชายประพฤติผิดในกามโดยไม่เลือกหน้าอินทร์หน้าพรหม ทุกหนทุกแห่งไม่มีที่แจ้งที่ลับกลางวันกลางคืน ยิ่งกว่าสุนัขหน้าคนของเสียอีก ไม่คำนึงว่าเป็นลูกหลานสามีภรรยาของใคร สามได้สามใส่ไปเลย ร้ายกว่าสัตว์ป่าตัวบ้ากามเป็นไหน ๆ หึ้งหญิงหึ้งชายไม่มีเขตแดนเป็นความประพฤติ ประหนึ่งมหาสมุทรทะเลหลวง ของที่รักยิ่งลูกหลานคู่ครองหลุดมือหายไปเหลือแต่ความเดียดแค้นชุนเดื่องฝังใจอยู่ภายในใจไม่มีวันถอน รับประทานไม่ได้นอนไม่หลับ หึ้งเข้าหึ้งเราเป็นไฟไปด้วยกัน ให้ไฟเผาใจอยู่ในโลกอันอุจاذบาดานีได้ เพราะสิ่งนี้คือไฟเผาโลกนี้เอง ให้จะปราบนาอยู่ในโลกอันโสมไม่มีย่างอายุนี้ได้

๔.มุสาฯ เป็นข้อห้ามไม่ให้พูดโกหกหลอกลวงให้คนอื่นได้รับความเสียหาย เพราะโลกมีความเชื่อถือกันด้วยความสัตย์ความจริง

โทษแห่งความไม่มีศีลข้อนี้เป็นรักกัน คือโลกที่เต็มไปด้วยความโกหกหลอกลวง ไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกันพอกจะเชื่อถือได้ มองเห็นกันเอาคำโกหกออกหักทายไม่มีกระดาษอย ไม่ว่าสมาคมและงานใด ๆ เต็มไปด้วยความโกหก การงานทุกด้านล้มละลายไปด้วยความโกหกเป็นเครื่องทำลาย เข้าก็โกหกแรกก็โกหกหลอกลวง เข้าก็ฉ้อเราก็โกร พูดกันไม่รู้เรื่องไม่ได้ความ โลกจะอยู่ด้วยกันได้อย่างไร ทุกลิงที่มีความเกี่ยวข้องกันก็เสียหายไปด้วยความโกหกเป็นเครื่องต้มตุุนทั้งนั้น โลกที่เชื่อถือกันไม่ได้ก็คือโลกหมดหัว ให้จะปราบนาเป็นคนหมดหัวอยู่ในโลกไร้ความหมายนี้ได้

๕.สุราฯ เป็นข้อห้ามไม่ให้ดื่มของมีน้ำมีสุราเป็นต้น เพื่อรักษาเสถียรภาพของสติปัญญาและสุขภาพแห่งมนุษย์ให้คงอยู่ตามปกติ

โทษแห่งความไม่มีศีลข้อนี้เป็นรักกัน คือเป็นคนไม่มีสติอยู่กับตัว เป็นคนครึ่งบ้าหรือบ้าหมดทั้งตัว ไม่มีสติรักษามารยาทของมนุษย์ กล้ายเป็นสัตว์หึ้ง ๆ ที่ก้ายเป็น

มนุษย์ พูดช้าหน้าช้าหลังหาจุดเป็นสาระไม่ได้ หมวดความละอาย ปล่อยประมารยาท โดยไม่มีเครื่องสำนักตัว ชอบพูดอวดจนเป็นภัยแก่ตัวโดยไม่รู้สึก เก็บความลับที่ต้องเก็บไม่ได้ เปิดออกจนหมดได้หมด พูดกล้าหาญแบบไม่รู้จักตายและไม่มีอุบายหลบหลีกภัย ถือว่าตนฉลาดที่สุดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้สุดในเวลานั้น ใครพูดแต่ต้องนิดไม่ได้ด้อยแต่จะออกลวดลาย แต่ไม่ใช่ลายแมว หากเป็นลายหนูตัวกำลังจะถูกขยายศีรษะกับท่อนไม้ท่อนเหล็กหมื่นเหม่งกันที่สุด ชอบทะเลเรือที่สุด แต่ชอบเลี้ยงเรือที่สุดเช่นเดียวกัน คนที่ไม่มีทักษิณคือคนเมาสุรา เช้าใจว่าตัวฉลาดเต็มที่เวลาเมาสุรา แต่มักจะเลี้ยงทุกครั้งที่อาศัยความฉลาดจากการเมามาใช้ ร่างกายก็ทรุดโทรมง่ายกว่าปกติ ร่างกายเป็นฐานรับโรคได้เร็วกว่าปกติ

ไม่ว่าคุณประเภทใดลงได้มาสุราแล้วต้องเป็นเลี้ยศักดิ์ศรีไปทั้งนั้น ไม่มีอะไรเสริมเกียรติเพริ่งสุราเป็นเครื่องประดับเลย ถ้าโลกต่างคนต่างดื่มและเมาสุราจะเป็นคนลักษณะนี้ทั้งนั้น เราก็ตื่ม ครอบครัวเราก็ตื่ม ครอบครัวคนอื่น ๆ ก็ตื่มกันทั่วพิภพ และมากันทั่วดินแดน ตามถนนหนทางตีกรามบ้านซ่องมีแต่คนเมาสุราอนดาษกันไปหมด ที่นี่จึงมองดูคนที่กำลังเมาและนอนเกลื่อนอยู่ในที่ต่าง ๆ ยิ่งกว่าคนไข้นอนอยู่ในโรงพยาบาลเสียอีก ทั้งโลกมีแต่บุคคลประเภทดังกล่าวนี้ทั้งนั้น แล้วจะมีความสดสังเวชเพียงไร นี่เพียงแต่อธิบายเรื่องของคนทั่วโลกเมาสุราก็จะสลบอยู่แล้ว ยิ่งจะได้เห็นดังที่ว่านั้นจริง ๆ ก็คงจะขาดใจตายในขณะนั้นโดยไม่ต้องสังสัย เพราะทนดูอยู่ไม่ได้

เท่าที่อธิบายมานี้คุณจะเห็นว่าอย่างไร หรือจะเห็นว่าหนักไป อันเรื่องหนักหรือเบานั้นมันขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เป็นสำคัญ เช่นเดียวกับนายแพทย์รักษาคนไข้เป็นราย ๆ ไป ย่อมถืออาการของคนไข้หนักเบาเป็นสำคัญ ถ้าไข้เล็กน้อยก็เพียงให้รับยาแล้วส่งกลับบ้านไป แต่ถ้าเป็นไข้หนักจะทำอย่างนั้นไม่ได้ นายแพทย์ต้องรับไว้รักษาและเปลี่ยนวิธีการตามแต่จะเห็นสมควรกับไข้ประเภทนั้น การที่คุณไข้จะได้รับความทุกข์เจ็บปวดเพราการให้ยาที่เห็นว่าถูกกับโรคนั้นไม่เป็นจุดสำคัญ แต่การตรวจโรคเห็นสมควรแล้วว่าจะควรทำอย่างไร นั่นແลเป็นจุดสำคัญที่นายแพทย์จะสนใจมากและวางแผนไปตามที่เห็นควรว่าโรคจะหายได้ ถ้านายแพทย์จะปฏิบัติตามความเห็นของคนไข้เป็นประมานแล้วก็ยากที่คุณไข้จะหายได้

นักหยั่งถึงเหตุผลเกี่ยวกับการแสดงธรรมชั่นเดียวกัน ถ้าจะให้เป็นไปตามความเห็นของคนมีกิเลสมีประเภทต่าง ๆ พาให้เป็นไปแล้ว ธรรมของพระพุทธเจ้าก็จำต้องเก็บเข้าตู้เสียทั้งหมด จะนำออกแสดงไม่ได้ เพราะจะทำให้ชัดใจของคนที่มีกิเลสซึ่งเปรียบเหมือนคนไข้ แต่การแสดงธรรมจะถือคนมีกิเลสเช่นท่าน ๆ เรายังเป็นประมานไม่ได้ ต้องแสดงไปตามเหตุผลที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังและผู้ปฏิบัติ

เท่าที่ควร เพราะตามธรรมชาติของคนมีกิเลสทั่ว ๆ ไป ย่อมไม่อยากฟังการสั่งสอนที่เกี่ยวกับสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่ ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่ว่าสิ่งนั้นไม่ดี ยิ่งเป็นคนมีกิเลสหนา ๆ อย่างอาตามาด้วยแล้วก็ยิ่งไม่อยากฟังและสนใจธรรมเสียเลย วัดก็ไม่อยากเข้าให้เสียเวลา สู้ไปเที่ยวดูหนังสตดหนังแห่ง เข้าบาร์และในที่คลับที่ขับกล่อมบำรุงบำรุงให้เพลิดเพลินใจ ดีกว่าไปนั่งฟังพระเทศน์หรืออธิบายธรรมให้ฟัง มันมีแต่ต่ำงและหลับกับที่นั่งนั้นมากกว่าจะสนใจฟังและได้รับความเข้าใจ บางครั้งนั่งพิงเสาหรือฝากรูปเคลิมหลับไปโดยไม่รู้ตัวก็ยังมี เวลากิเลสมันแฝงอำนาจอย่างเต็มที่ในจะอยากร้าวไปวัดเล่า

ท่านอธิบายเรื่องคนไม่มีศีลห้าทำโลกให้พินาศ และทำโลกให้หมดความหมาย ไม่มีอะไรดีในโลก ผู้รู้สึกเข้าใจและคล้อยตามไปเป็นลำดับ แต่จะเรียนท่านให้ยิ่งกว่านี้ได้ยังคนเข้าใจหัวผ่านอุด เฉพาะการมาสุราทำให้อุดตัวเก่งนักมากได้แก่ตัวผู้คน เกือบจะหมดทุกข้ออยู่แล้ว แต่ยังจะมาอุดว่าตนเข้าใจธรรมอีก เขาก็จะหัวผ่านอุด แล้วเลยจะไม่มีโลกให้คนฉลาดอยู่ มืออยู่ตอนหนึ่งที่ท่านแสดงไปรู้สึกว่าขัดกับใจ ผู้มากที่เดียว

ตอนไหน เชิญพูดอุกมาเลยไม่ต้องเกรงใจ เพราะเวลาอาตามาจะอธิบายธรรม ยังไม่เห็นเกรงใจคุณและครัวว่าจะทำหนินหรือชม

ก็ตอนที่ให้ผู้คนมาเมียและลูก ๆ ผู้นั้นนี่ ที่ถูกก็ควรให้เมียและลูก ๆ พร้อมกันมากราบขอให้ผู้คนดีมีสุราเสีย จะได้เป็นประโยชน์แก่ผู้และแก่เข้าอีกด้วย เพราะถ้าเข้ากราบวิ่งวนผูให้หยุดการดีมีสุราเสียแต่ต้น ผู้ก็อาจจะหยุดไปนานแล้ว ทั้งอาจจะไม่มาให้ท่านเทศน์สอนผูให้ลำบาก ดังที่เห็นท่านอุตส่าห์นั่งท่านลำบากอยู่กับการสั่งสอนผูเวลานี้

การที่คุณจะให้กรรยาและลูก ๆ มากราบคุณ อาตามาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์มากกว่าคุณไปกราบเข้าเสียเอง

ก็เข้ามากราบขอให้ผู้คนดีมีสุรา ผู้ก็หยุดตามคำขอร้องเข้าแล้ว ทำไมจะไม่เป็นประโยชน์มากเล่าท่าน

ที่จะไม่เป็นประโยชน์มากก็ตรงที่เวลาเข้ามากราบคุณขอให้หยุดดีมีสุรา คุณก็จะหยุดจริง พอกความทิวสุราเกิดขึ้นคุณก็จะไปเที่ยวต่ำเข้าอีก แล้วก็จะให้เข้ามากราบคุณขอร้องให้หยุดอีกทำนองนี้ไม่เสร็จลิ้นกันสักที เขาก็จะกลับเบื้องคุณและเห็นโทษแห่งการกราบคุณขึ้นมาไม่เป็นท่า แล้วพากันหยุดไม่มากราบคุณต่อไป คุณก็จะกล้ายเป็นคนขึ้นมาไปอย่างนี้จนวันตาย แล้วจะมีผลดีอะไรแก่เข้าและแก่คุณเล่า

ท่านพูดตอนนี้รู้สึกว่ามีมูลความจริงผูไม่กล้าเขียงท่าน เพื่อผูเป็นอย่างนั้นเข้าจริง ๆ เขาก็จะทำหนินผูได้

เมื่อเป็นเช่นนี้คุณจะแก้ปัญหาข้อที่ให้คุณกราบกรรยาและลูก ๆ อย่างไร ลองพูดให้อาتمาฟังบ้าง กำลังกระหายอยากฟัง

เอาอย่างนี้เลอะท่าน อย่าถึงกับต้องให้ผมกราบเข้าเลย คือผมจะยอมหยุดสุราไม่ดื่มอีกต่อไปจนวันผ่านไป ขอปฏิญาณตนต่อหน้าพระและท่าน ทั้งผมก็ตัดสินใจว่าจะหยุดอยู่แล้วขณะฟังคำชี้แจงจากท่านถึงโภชนาต์แล้วการดื่มสุรา ก็พอดีกับเรื่องกราบเมียและกราบลูกมากับระบบที่พอดี การตัดสินใจของผมก็เห็นว่าพอช่วยให้ผมลดโภชนาต์ไม่ต้องกราบเข้า ท่านจะเห็นด้วยไหม เพราะเวลานี้ผมเคราะห์ท่านต่างหาก ผมไม่ได้เคราะห์เมียและลูกผมนี่ เพราะอยู่ด้วยกันมาตั้งแต่วันแต่งงานและวันเด็กคลอดต่ออีกวันนี้ อยู่ ๆ ก็จะให้ผมกราบเข้า เดี๋ยวเข่าจะหัวว่าผมเป็นบ้าหนักเข้าแล้วพากันวิงหนีจากบ้านไปหมด เรื่องก็จะไปกันใหญ่

ถ้าคุณจะพูดแบบพลเมืองดีทั่ว ๆ ไป ไม่ใช่เป็นอุบัyahathaทางออกโดยไม่ยอมกราบเมียและกราบลูก อาตามาก็ไม่ขัดข้อง จะกราบหรือไม่ก็ไม่มีปัญหาอะไรนัก เท่าที่ให้คุณไปกราบเขาก็เพื่อประโยชน์สำหรับคุณเองไม่ใช่เพื่อลูกเมียของคุณ พอจะทางออกอย่างแนบyleเท่านั้น

เป็นอันว่าไม่ต้องไปกราบเข้า เป็นแต่ว่าผมต้องพูดมีความสัตย์ความจริงต่อตัวเอง และปฏิบัติตัวต่อสุราอย่างเคร่งครัดตลอดวันตามที่ท่านนั้น อย่างนี้เรียกว่าพูดและทำจริงแบบพลเมืองดีใช้ไหมท่าน

ใช่ เป็นอันว่าหมดปัญหา เพราะพูดมาก็นาน อาตามาขออนุโมทนาด้วยที่คุณกลับตัวเป็นคนดีได้เหมือนมนุษย์ที่มีศรัทธาทั่ว ๆ ไป ส่วนคุณสมบัติของศีลห้ามคุณแห่งการไม่ดื่มสุรานั้นอาตามาจะไม่อธิบาย ขอขอบไว้กับคุณได้ทราบในตัวของคุณเอง ซึ่งจะทราบในภายหลังต่อไปไม่นานนัก ถ้ายังมีข้อข้องใจวันหน้าค่อยมาใหม่

ดิฉันให้เพื่อนพามากราบที่พึงบารมีท่าน บางทีท่านจะพอมีทางช่วยชูชีวิต ดิฉันไว้เป็นคนเดินแผ่นดินต่อไปเหมือนมนุษย์ในโลกเข้าบ้าง

คุณเป็นอะไรจึงจะให้อาจารย์ชูชีวิตให้เป็นคนเดินดินต่อไปอีก เมื่อกี้นี้ก็เห็นคุณเดินดินมาขึ้นกุฎีอาจารย์กับเพื่อน ๆ หลายคน ไม่เห็นมีอะไรผิดแปลกจากเพื่อนร่วมทางกันมาเลย เมื่อขึ้นกุฎีแล้วทำไม้ถิ่งพูดอย่างนั้น อาจารย์เองก็แปลกใจ

(เพื่อนพูดแทน) เรื่องเดิมเป็นอย่างนี้ค่ะ คือคุณสอนใจนี้สามีเข้าตายเมื่อหนึ่งเดือนผ่านมาแล้ว เขาก็เดินทางไปอย่างมาก คิดอย่างจะจากตัวตายตามสามีหลายครั้งแล้วค่ะ

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น การตาย คนและสัตว์ก็เคยตายกันทั้งโลกมิใช่หรือ มิได้ตายเฉพาะคุณผู้ชายของคุณคนเดียว ซึ่งควรจะนำมาเทียบเคียงพอกันมีสติยังบ้างจะได้มีทางหายใจ

(เพื่อน) เข้าร้องให้ร้องห่อมว่า ติ่งเหงื่อไปทั่วบริเวณ นอกนั้นยังจะโดดเข้าลงผิวสามิทท้ายอยู่ในทีบ คนดีต้องค่อยจับค่อยจุดกันไว้ พาไปที่ไหนเขามิ่ยอมไป แต่คอยจะโดดเข้าลงผิวสามิททำเดียว คนดีให้นอนเลียให้สบายนายทุกชั้นไม่ยอมนอนให้รับประทานเลี้ยงบ้างพอมีแรงก็ไม่ยอมรับ เครื่องนุ่งห่มหลุดลุยจุยแลกไปไหนที่ไหนเขามิ่ยสันใจ มีแต่จะพยายามเข้าลงหาสามิ และขอตายตามสามิทำเดียว ไม่ยอมฟังเลียงไครจะพูดและขอร้องด้วยคำใด ๆ ทั้งสิ้น เรื่องเป็นอย่างนี้จึงได้พาเขมารกรากของพึ่งบารมีท่านได้ช่วยเมตตาให้เขามีชีวิตอยู่ต่อไป เพราะลูกเขามีสองคน เป็นชายหนึ่งหญิงหนึ่ง ซึ่งกำลังเรียนหนังสืออยู่ทั้งสองคน ถ้าเพื่อเขาก็เป็นอะไรไปเลี้ยงลูกก็หมดที่พึ่งหรืออาจพาภันกินยาตายตามพ่อแม่เข้าไปก็ได้ ดิฉันก็พลอยไม่สบายใจด้วยเขามี่อนกัน

คุณน้อมใจทำไม่จึงทำอย่างนั้นล่ะ เราเป็นคนมีวัยเป็นผู้ใหญ่ขนาดแม่บ้านในครอบครัวแล้ว ทุกชั้นก็เคยทุกชั้น สุขก็เคยสุข มากับโลกเข้าพอประมาณ ซึ่งพอกจะมีสติพิจารณาบังยังใจไว้ได้บ้าง ไม่ควรปล่อยตัวจนเป็นคนหมดความหมายในตัวเองไปเสียที่เดียว

ดิฉันสุดวิสัยที่จะกันแม่น้ำมหามุทรด้วยฝ่ามือค่ะ เพราะความรักความสงวนมาก ความหวังพึงเป็นและพึงตายสุดชีวิตจิตใจ ความมีคุณสุดที่จะกล่าวถึง ความเห็นอกเห็นใจกันไม่มีอะไรมาซึ้งน้ำหนักเทียบเท่าได้ คุณค่าเหล่านี้หนักมากลึกมากกว่าน้ำในมหาสมุทร ดิฉันจะทันได้อย่างไร นับแต่วันแต่งงานกันมาได้สิบห้าปี คุณผู้ชายของดิฉันไม่เคยพูดอะไรให้ดิฉันผิดใจเลยแม้แต่ครั้งเดียว พอกจะเป็นทำนบมากันหัวใจไม่ให้ดิฉันคิดถึง และเป็นคนชอบเอาใจเมียใจลูกมากเป็นประจำนิสัย ซึ่งนับว่าแสนดีหาไม่ได้แล้ว

ทุกวันนี้เป็นอย่างไร ความทุกชั้นทางใจรู้สึกเบalgกว่าแต่ก่อนบ้างไหม

ดิฉันแบบไม่ทราบว่าหนักหรือเบา แต่เป็นความจมดึงอยู่ตลอดเวลา ปรากฏแต่ว่ายังมีลมหายใจอยู่เท่านั้นทุกวันนี้ นอกนั้นดิฉันเข้าใจว่าตายไปกับคุณหมดแล้ว

ขออภัยคุณผู้ชายของคุณทำงานอะไร และเป็นโรคอะไร จึงทำให้จากไปเร็วกว่าที่ควรจะเป็น

เป็นร้อยตัวร้าวเจอกเต็มขั้นนานนานแล้ว จะได้เลื่อนยศเป็นพันตรีตันปีหน้าก็คงแต่มาด่วนจากไปอย่างกะทันหัน ซึ่งยังไม่ให้ดิฉันได้มีโอกาสรักษาเต็มกำลังความ

สามารถเลย ด้วยโรคเจ็บท้องธรรมชาติ ซึ่งไม่คาดฝันว่ามันจะเป็นไปได้อย่างปุบปับเช่นนั้น ดิฉันจึงเป็นทุกข์มากจนไม่มีที่ปลงวางร่างกายและจิตใจได้เลย เวลานี้ปรากฏว่า ดิฉันยังเหลือแต่ร่างกายที่ปราศจากใจครอง ถ้าดิฉันได้ตายไปพร้อมกับคุณเสียจะสุขใจหายห่วง แม้โลกนี้ทั้งโลกจะกลایเป็นท้องทั้งแท่นมา ดิฉันก็มิได้สนใจใจอยู่ គ่องสมบัตินั้น นอกจากจะได้เห็นหน้าและอยู่ด้วยคุณซึ่งเป็นสุดที่รักและคิดถึง จนหาที่ปลงใจไม่ได้เท่านั้น

จنبางครั้งดิฉันปรากฏว่าลีมหายใจและลีมตัวไปว่า เรatalyไปแล้วหรือยังอยู่ จะทำอย่างไรท่าน ดิฉันถึงจะทนอยู่กับโลกเขาต่อไปได้ ไม่เป็นทำนองว่าเชือกขาดอยู่ ท่ามกลางอากาศมรสุมดังที่เป็นอยู่เวลานี้

การตาย สัตว์ก็ตาย มนุษย์ก็ตาย เราก็ตาย เขาก็ตายทั่วโลกไม่มีเว้นแต่ละวัน เดือนปีนาทีไม่ถึง เช้าสายบ่ายเย็นเลย ล้วนแต่เป็นกาลสถานที่ที่สัตว์และมนุษย์ทั่วโลก ตายได้ทั้งนั้น ไม่มีกฎเกณฑ์และขอบเขตบังคับไว้ได้ การตายเป็นเรื่องอิสระในตัวมัน เองโดยหลักธรรมชาติ ไม่มีผู้สามารถต้านทานได้ด้วยอำนาจจาราชนา ศาสตราอาวุธยุทธ วิธีใด ๆ และวิชาความรู้ค่าความใด ๆ ทั้งนั้น โลกทั้งโลกต้องยอมแพ้กันอย่างราบ คาบไม่มีทางต่อสู้ ครไม่อยากได้ยินไม่อยากประสบกับคำว่าตาย ๆ นี้ เพราะเป็นธรรมชาติหมดหวัง สิ้นชีวิต ตัดสิทธ์ตัดรักตัดอำนาจให้ขาดพร้อมกันไปเสียทุกอย่าง โลก ขยายครั้นครั่นกันทั่วทั่วทุกภพ แม้เช่นนั้นก็จำต้องประสบกันอยู่โดยดีหนีไม่พ้น ไม่กาล ได้ก็ต้องเวลาหนึ่งจนได้

พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า เราท่านทุกคนมีความแก่ความตายเป็นประจำ จะล่วงพ้นไปไม่ได้เด็ดขาด นี้เป็นคำถูกต้องตายตัวไม่เป็นอย่างอื่น เพราะท่านตรัสรู้ว่าชอบด้วยกฎของธรรมชาติแล้ว แม้อาจารย์ผู้นำธรรมท่านมาแสดงให้คุณฟังก็อยู่ในข่ายของกฎนี้หนีไปหนีไม่พ้นแน่นอน สามีของคุณที่จากไปก็เดินไปตามสายทางของกฎที่ว่านี้ ไม่ผิดจากกฎธรรมชาติที่โลกเคยเป็นมา คุณจึงไม่ควรเสียใจจนแทบเสียตัวไปด้วย ซึ่งเป็นการไม่สมควรอยู่บ้างสำหรับคนที่ได้รับการศึกษามาพอประมาณ วัดก็เคยเข้า พระพุทธเจ้าก็เคยกราบ ธรรมก็เคยได้ยินได้ฟังมาพอสมควร ทานก็เคยบริจาคมาจนเคยชิน มิใช่หรือ นอกจากศีลอาจไม่เคยรักษาหรือเคยมาบ้างแล้ว อาจารย์ต้องขออภัยถ้าพูดผิด

เคยมาเป็นประจำนิสัยทุกอย่างค่ะ เพราะคุณพ่อคุณแม่ของดิฉันเป็นคนใจบุญ สุนทาน마다้ดเดิม จึงสอนและพากลูก ๆ บำเพ็ญเป็นกิจประจำครอบครัวตลอดมาไม่เคยให้ขาด ที่เสียใจนสุดขีดในชีวิตก็คือ ไม่เคยพบกับความพลัดพรากจากกันระหว่างสามีภรรยา แต่ก็มาได้แก่ตัวของดิฉันเองในคราวนี้ จึงสุดที่จะอดกลั้นทนทานได้ อยู่หายใจไปพอกลืนวัน นับแต่วันเกิดมา ก็ไม่เคยพบความทุกข์เคร้าโศกอันแสนทรมานเหมือนครั้งนี้

ในโลกมนุษย์นี้คงจะไม่มีใครจะเป็นคนอาภัพเหมือนตัวดิฉัน ซึ่งกำลังรับบาปกรรมอยู่ เวลาใด โลกนี้ไม่มีความหมายอะไรเสียเลยสำหรับดิฉันผู้ไร้ความหมายที่จะอยู่ต่อไป จึง อยากรายไปเสียจะได้สหายหายทุกข์ทรมานดังที่เป็นอยู่นี้

การคิดอยากรายในเวลาเกิดทุกข์ทรมานก็ดี ในเวลาใด ๆ ก็ดี ไม่ใช่จะเป็น ความคิดที่ถูก และจะพาให้ผู้คิดได้รับความสุขความสมหวัง แต่เป็นความคิดที่สั่งสม ทุกข์เพิ่มให้แก่ตัวและผู้เกี่ยวข้องโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ตามปกติโลกไม่มีใครคิดอยากร าย แต่เป็น เพราะห้ามไม่ได้ แก่ไม่ตก ก็จำต้องปล่อยไปตามกฎของธรรมชาติ แม้คุณ ผู้ชายของคุณเองก็คงไม่คิดอยากราย แต่ก็จำต้องยอมเมื่อถึงคราว ส่วนคุณทำไม่คิด อยากราย หรือคุณว่าการตายเป็นของดียิ่งกว่าการมีชีวิตอยู่ ถ้าเช่นนั้นคุณก็ไม่ควรคิด และเป็นทุกข์เพราการตายแห่งสามีของคุณ เพราเป็นของดีแล้ว แต่คุณทำไม่คิดจน เกิดทุกข์แก่ตนแทนที่ไม่ไหว สมมุติว่าลูกชายของคุณก็คิดอยากราย ลูกหญิงของคุณก็ คิดอยากราย ตลอดคนในบ้านทุกคนก็คิดอยากรายเพราคุณเป็นต้นความคิด คุณจะ พอกับความคิดของคนเหล่านั้นใหม่

ไม่พอใจค่ะ เพราถ้าปล่อยให้คิดเช่นนั้นก็สูญคุณในครอบครัว ไม่มีใครจะสืบ ต่อวงศ์สกุลและทรัพย์สมบัติให้คงอยู่ต่อไป เมื่อต่างคนต่างตายไปหมดแล้ว สมบัติเงิน ทองของมีค่าต่าง ๆ ก็ไร้ความหมายไปตาม ๆ กันหมด จึงไม่คิดอยากรี้ษาตาย

เมื่อเป็นเช่นนั้นคุณทำไม่คิดอยากราย ส่วนคนอื่นไม่อยากให้เข้าตาย ถ้าเห็นว่า เป็นของดีก็ควรประกาศให้โลกทราบทั่วโลก เพื่อจะได้พร้อมกันตายเสียให้หมดทั้งแผ่น ดิน อย่าให้ยังมีใครเหลือเศษหนักหักอยู่กับโลกอันแสนโสมมและธรรมานี้ต่อไป ถ้า เห็นว่าไม่ดีก็ควรงด ไม่ควรคิดเพื่อก่อไฟเผาตนและผู้อื่นให้เดือดร้อนไปด้วย รับแก่ไข ความคิดที่เป็นพิษเป็นภัย ทำใจให้ส้าย คนในบ้านก็จะหลับตาสนิทบ้าง ไม่ พะວັກພະວັນหักกับคนที่ตายไปแล้ว และคนที่กำลังมีชีวิตอยู่ซึ่งกำลังจะพยายามช่วยเหลือ ตาย

คุณเคยเห็นโลกในบ้านเมืองใดและคนใด ไม่ประสบกับความพลัดพรากจาก สิ่งที่รักและพึงใจมาแล้ว ความรักก็เคยรัก รักจนแทนที่ไม่ไหว ใจขาดในเวลารักนั้น ให้ได้ก็มี แต่ก็ยังรอดตัวมาได้ เพราไม่พยายามจะฆ่าตัวตายเพราความรักเป็นผู้ซึ่ง ชวน แม่ใจจะรักก็ยอมให้มันรักเพราต้านทานไม่ไหว แต่ไม่พยายามฆ่าตัวเหมือนคุณ จะว่าตាមนิจารย์ก็ยอมรับ เพราคุณคิดและพยายามในลิ่งที่น่าตากัน จะฝืนชุมไป โลกต้องวินาศ การฆ่าตัวตายไม่มีประโยชน์ นอกจจะจะมีโทษซ้ำเติมเข้าอีกเท่านั้น

ท่านรักอะไร เพราท่านเป็นพระ ไม่เห็นมีสิ่งใดจะทำให้ท่านรักได้

ก์รักเลือ อยากรได้เลืออย่างไรล่ะ นับว่ารอดตายมาหลายครั้งแล้ว คุณจะรู้เรื่องอะไรกับสิ่งพรครนี้ของพระซึ่งมีร้อยแปดพันประการที่จะทำให้รัก แม้ทุกวันนี้ก็ไม่oward ตัวว่าเก่งและรับรองได้ เพราะเคยเห็นฝีมือของความรักมาแล้ว ยอมยกให้ว่าเก่งจริงไม่มีทางต่อสู้ ต้องยอมแพ้ท่าเดียว

(เพื่อน) ท่านไปรักเลือได้อย่างไร เพราะเลือเป็นสัตว์ที่ดุร้ายมากนี้ท่าน

ไม่ใช่เลือโครง เลือเหลือง เลือดาว เลือดำ ที่อยู่ตามป่าดังที่เข้าใจกัน แต่เป็นเลือแปลงประหาดที่โครง ๆ ไม่ค่อยคิดคาดกัน นั่นแล้วที่พระชอบรักมันเสมอ และมีอยู่ทุกหนทุกแห่งด้วย พระจึงจัดว่ามีภัย

(เพื่อน) เลือแปลงประหาดอย่างไร หรือเป็นเลือที่เขานำมาเลี้ยงไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น สวนสัตว์ในเขติวนานา กรุงเทพ อย่างนั้นหรือ

ไม่ใช่ แต่เป็นเลืออีกชนิดหนึ่ง ที่แปลงประหาดมากกว่าเลือที่เคยเห็นกันในที่ทั่ว ๆ ไป คุณอยากรบหรือถึงสามยำเข้ามาเรื่อย ๆ ไม่หยุดแทบจะตอบไม่ทัน

(เพื่อน) อยากรบค่ะ เพราะเป็นสัตว์ชนิดที่ไม่เคยเห็นและไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย นิมนต์ท่านอธิบายให้พากดิฉันฟังบ้าง เพราะต่างคนต่างกระหายอยากรฟังไปตาม ๆ กัน ว่าเป็นเลืออะไรกันแน่

ถ้าอยากรฟก็โปรดฟังให้ได้หลักได้เกณฑ์ เพราะเรื่องหาฟังยาก ปัจจุบันหายของพากเราท่านล่วงลับไปเปล่า ๆ ไม่ได้ฟังนิทานนี้ก็มีระยะ พากเรานับว่ามีบุญวาสนาอยู่ ๆ ก็ได้ฟัง

เริ่มเรื่องมีเด็กผู้ชายคนหนึ่ง พ่อแม่จากไปตั้งแต่เล็ก ๆ ญาติสังสารเอามาเลี้ยงไว้ พอย่างมั่วัญจึงนำไปถวายไว้กับพระอุดงค์(พระกรรมฐาน) ในป่าลึกห่างไกลจากหมู่บ้านมาก ไม่มีครกกล้าไปมาหาสู่ เพราะสัตว์เลือชุมมาก มีตัวป่าขาดเดียวอยู่กับพระอุดงค์รูปนั้นเพื่อหุงต้มอาหารถวายท่าน เด็กคนนั้นอาศัยอยู่กับพระอุดงค์เป็นเวลานาน จนกล้ายเป็นลูกของพระไปตามธรรมเนียม อาจารย์เห็นว่าโตขึ้นมาพอสมควร ก็บวชเป็นเณรให้ แล้วอยู่ป่าบัดทำวัตรแก่อาจารย์เป็นประจำมีได้ขาด

วันหนึ่งเณรมีผู้มานิมนต์ท่านไปงานในเมือง ขัดไม่ได้จำต้องรับ หลังจากรับนิมนต์เข้าแล้วอาจารย์ก็ติดวิตกกังวลกับเณร เกรงว่าจะเป็นอันตรายเมื่อปล่อยให้ค้อยอาจารย์อยู่ที่วัด เพราะเลือชุมมากในบริเวณนั้น ถ้าจะให้เณรไปด้วยก็เกรงกลัวอีกทางหนึ่งไม่สะดวกใจ ทำให้อาจารย์รำคาญใจເเอกสารอยู่ สุดท้ายก็ตัดสินใจเอามาเณรไปด้วยเมื่อไปถึงตัวเมืองแล้วก็พาเข้าพักในป่าห่างจากตัวเมืองพอสมควร ตื่นเช้าก็พาเณรเข้าไปในงานเขา

ในงานนั้นมีประชาชนมากทั้งหญิงทั้งชาย หนุ่มสาวเฝ่าแก่เต็มไปหมดในงาน ต่างก็มาหันหัวมองอาจารย์กับเณรจนแน่น ล้วนเณรรู้สึกแปลกตาแปลกใจ เพราะดูแล้วผิดปกติที่เคยอยู่กับอาจารย์ในวัด ไม่เคยมีคนที่เห็น ๆ อยู่ในเวลานั้น มีทั้งชนิดที่ไม่เคยเห็นนับตั้งแต่เณรเกิดมาก็มี สายตาเณรจดจ้องมองไปมา พอดีสายตาเณรมองไปเห็นรูปผู้หญิงสาว ๆ ชนิดที่แปลกประหลาดเข้า เกิดสะดุตตาสะดุตใจจนมองไม่กะพริบตา เณรพยายามจดจ้องอยู่ที่รูปประหลาดนั้นอย่างเพลินตาเพลินใจ ไม่ยอมพลิกสายตาไปที่อื่นเลย ยังไม่แน่ใจต้องถามอาจารย์ว่ารูปนี้อะไร พร้อมกับชี้มือไปที่รูปประหลาดนั้นด้วย ฝ่ายอาจารย์ได้ยิน มองไปทันทีก็รู้ว่าเณรนี้เห็นทำไม่ได้การเลียแล้ว และเป็นไปตามที่เราคิดไว้เมื่อก่อนจะพาเณรออกจากวัดทุกประการ อาจารย์จึงอกรูกุนายน้ำ ปราบเอาไว้เพื่อให้เณรกลัวว่า นี้แลเลือไม่รู้หรือ เณรต้องระวังให้ดีนะ เดี๋ยวมันกัดตายนะ ดังนี้

พอเสร็จธุระในงานแล้วอาจารย์ก็รับพาณรถกลับวัด พอมานถึงวัดแล้วแทนที่เณรจะทำข้อวัตรปฏิบัติต่ออาจารย์ดังที่เคยทำมาแต่ก่อน แต่กลับไม่สนใจในข้อวัตรต่ออาจารย์เลียเลย มีแต่นั่งสร้อยเคร้าเหงาหงอยเป็นตุ๊กตา ไม่มีความยิ้มเย้มแจ่มใส ท่าทางไม่รื่นเริงเหมือนแต่ก่อน ส่วนอาจารย์ก็ทราบทันทีว่า เณรนี้แปลงแล้ววันนี้ คงไปถูกของดีจากเมืองมาแน่ล่ะ จึงเดินเข้าไปหาเณรแล้วถามว่า เณรนี้เป็นอะไรวันนี้ทำไม่แปลงตามาก ไม่สบายหรือ เณรรีบตอบอาจารย์ว่า ผมไม่ได้เป็นอะไร แต่คิดถึงเสือ ผมอยากรได้เสือ คิดถึงเสืออะไรที่ไหนกัน อาจารย์ถาม ผมคิดถึงเสือตัวที่อยู่ในบ้าน ผมอยากรได้เสือตัวที่อยู่ในบ้านงานนั้น เณรตอบอาจารย์ อาจารย์หมดท่า แม้จะหาอุบາຍชูเข็มเอาไว้เพื่อให้เณรกลัว แต่เณรกลับคิดถึงเสือและอยากรได้เสือด้วยซ้ำไป

อาจารย์ออกอุบายน้ำใจว่า ก็เลือในป่าบริเวณวัดเรามีมากมาย ต้องการสักกีตัว ก็ได้ เนื่องจากไม่สามารถได้ แต่กลับไปคิดถึงเลือและอยากรู้ได้เลือตัวอยู่ในบ้านในเมืองอย่างไรกัน เนื่องจากบ้านแล้วจะเรื่องจะ เลือในป่ามากล้วนมีมากไม่สามารถได้มัน แต่เลือในบ้านผู้รักมีมาก ผู้อยากรู้ได้มันเพริ่มมีน้ำใจและน่ารักมาก นับแต่วันเกิดมาผ่านมาไม่เคยเห็นเลือสิ่งและน่ารักมากเหมือนเลือตัวอยู่ในบ้านเลย ทั้งเลือบ้านมีน้ำใจเป็นเหมือนคนเรา และผู้รักมีมากเวลามีน้ำใจ นั่นจะมีกีตัวก็สิ่งและน่ารักเหมือนกันหมด ไม่เห็นตัวไหนจะน่ากลัวเหมือนเลือที่อยู่ในบริเวณวัดเรามาก ทั้งเลือเหล่านี้ หัวใจไม่เป็นด้วย มองเห็นแล้วน่ากลัวทั้งนั้น ต่อไปขอให้อาจารย์พารามเข้าไปอยู่กับเลือบ้านเดื่อ อย่างพารามมากอยู่กับเลือป่าแล้ว ๆ นี้เลย ผู้รักมีมาก ส่วนเลือบ้านมีมากกว่าเลือป่า แต่ก็ไม่เห็นตัวไหนน่ากลัวเลย ทั้งสิ่งทางมากทั้งน่ารักมากกว่าเลือป่า เป็นไหน ๆ เนื่องจากอาจารย์

ดังนี้โปรดคิดดู เนรโดยอยู่ในป่ามาแต่เล็กจนโต เพิ่งเข้ามาเห็นเลือบ้านเพียงครั้งเดียว ก็ยังรู้จักรักและอยากรได้เลือบ้านในทันทีทันใด ทั้งนี้ก็เพราะกฎธรรมชาติสัญชาตญาณมันฝังอยู่ส่วนลึกของหัวใจมานานแสนนาน จึงสามารถรู้ได้ทั้งคุณมิตรทั้งคู่ตั้ง เช่น สุนัขกับเลือ ไม่ว่าสุนัขพันธุ์ใดเพศใดวัยใด พอเห็นเลือไม่ว่าเลือเป็นหรือเลือตายต้องกลัวจนตัวสั่นไปตาม ๆ กัน เว้นแต่รูปเลือในกระดาษเท่านั้นสุนัขไม่กลัว หนูเห็นแมวต้องกลัวและแข็งไปทันที สรีกับบุรุษเห็นกันแล้วต้องถูกชาตากันทันทีทันใด เว้นแต่กรณีพิเศษเท่านั้น เนรเห็นเลือบ้านก็เช่นเดียวกันต้องรักชอบทันที แม้อาจารย์จะหาอุบัขนาบปราบปรามาไว้สักเท่าใด ๆ ใจของเนรก็ยังรักชอบเลือบ้านอยู่นั่นเอง หาได้เป็นไปตามคำสั่งสอนของอาจารย์ไม่

ระหว่างสามีกับภริยา เช่นคุณผู้ชายของคุณกับตัวของคุณ เดຍอยู่ร่วมสุขร่วมทุกข์และร่วมเป็นร่วมตายกันนานับแต่วันเริ่มแต่งงานมาจนบัดนี้ จะเอาฝังแม่น้ำมหาสมุทรทะเลหลวงที่ไหนมากัน กางหัวใจไม่ให้คิดถึงกันย่อมกางกันไม่อยู่ จำต้องคิดถึงกันวันยังค่ำ เรื่องเช่นนี้อาจารย์ไม่ปฏิเสธ เพราะเคยเป็นมาเช่นเดียวกัน แต่ขอให้คำนึงถึงเหตุผลอันดีมาสั่งสอนยังยั่งตนบ้างเท่าที่ควรจะเป็นความงาม ไม่ซอกซ้ำและซ้ำเติมเราให้เป็นทุกข์มากยิ่งขึ้น ย่อมเป็นธรรมเนียมอันดีงามของโลกที่เคยประสบและปฏิบัติต่อกันมาเช่นเดียวกับเรา ไม่ว่าแต่คุณและเนรป้าชอบเลือบ้าน แม้อาจารย์เองก็เคยถูกมาแล้วดังที่เรียนผ่านมาพอประมาณ ขึ้นเชื่อว่าความรักแล้วไม่ถูกใครเข้าก์หัวใจคนอื่นได้ แต่พอมากูตัวเข้าย่อมรู้ตัวทันที และหมดหนทางที่จะหัวใจคนอื่น

ต่อไปคุณควรตั้งตัวตั้งใจเสียใหม่ เพราะเรื่องรักเราก็เคยรัก โลกก็เคยรัก ความเคร้าโศกเราก็เคยเคร้าโศก โลกก็เคยเคร้าโศก ความวิโยคพลัดพรากเราก็เคยประสบแม่ทั่วโลกก็เคยประสบมาเช่นเดียวกันกับเราหรือยิ่งกว่าเราเสียอีก สามีของคุณจากคุณไป สามีของหญิงอื่น ๆ ทั่วโลกก็ต้องจากเขาไปในทันองเดียวกัน จะนั้นในบ้านในเมืองทั่วโลกแผ่นดินถิ่นไกล้เดนไกลไม่ว่าที่ไหน ต้องมีผู้หญิงเป็นหม้ายผู้ชายเป็นรังอยู่ ปะปันกันไปทุกหนทุกแห่ง เพราะความพลัดพรากจากกันนั่นแล พาให้คู่ครองของแต่ละฝ่ายต้องอยู่คนเดียวเปลี่ยวหายเปลี่ยวไว ไม่มีใครเป็นคู่ทุกคู่ปรึกษา แม้จะแสนทนทุกข์ทรมานแสนขั่นก็จำใจกล้ากลืนไปตามกฎของกรรม ซึ่งจำมาจากจำพลัดพรากจากไปเช่นนั้นทั่วโลก

สำหรับคุณเวลานี้ยังควรแก่การที่จะแก้ไขด้ดแปลง สมบัติอันมีค่าคือตัวของเราให้เหมาะสมแก่ตนและหน้าที่การงาน เพื่อเป็นที่อบอุ่นแก่ลูก ๆ หลาน ๆ ตลอดวงคณะญาติซึ่งเคยพึงอาศัยเราอยู่เป็นจำนวนมาก แม้แขนข้างขวาขาดไปดีคุณผู้ชายของคุณจากไป แต่แขนข้างซ้ายยังมีอยู่คือคุณยังมีชีวิตดำรงอยู่ ลูก ๆ หลาน ๆ ยังจดว่ามีที่

พึงอันอบอุ่นอยู่ ก็พอมีทางหายใจระหว่างทุกข้อกได้บ้าง หากว่าคุณพยาบาลมาตัวตายตามสามีไปเสีย ก็เท่ากับทำลายตัวโดยตรงและทำลายลูกหลานญาติวงศ์ให้รื้ญาดมิตรปลิดที่พึงไปด้วย ก็ยิ่งจัดว่าเป็นผู้ทำลายล้างผลลัพธ์ทั้งของเก่าและของใหม่ให้ขาดสะบันห์นแหลกไปตาม ๆ กัน ต้องจัดว่าคุณสร้างกรรมหนักไว้เพื่อหมู่ชน แล้วผลจะเป็นอย่างไรบ้างโปรดคิดดูให้ดี คุณจะยังใจเด็กล้าทำได้ลงคอละหรือ ถ้าเป็นอาจารย์แม้จะโน่แสนโน่ ก็จะขอตายตามหลักคติธรรมดาโลก ๆ เคยตายกันมา ไม่ยอมฝืนให้ลูกหลานพลอยจิบหายป่นปี้ไปด้วย

โปรดคิดให้ละเอียดถี่ถ้วนก่อน เพราะเราเป็นถึงขั้นภริยาข้าราชการ และเป็นแม่คนไม่ใช่เด็ก ๆ ทั้งมีลูกตั้งสองคนแล้ว ทั้งได้รับการศึกษาสูงพอสมควร ทั้งหลักวิชาที่ศึกษามากมีใช้เป็นวิชาที่ช่วยเสริมอุบัติทำลายตนและคณญาติให้ย่อยยับไป เพียงคุณสามีจากไปคนเดียวโดยไม่มีเจตนาจะจาก ครอบครัวของคุณเตรียมจะถล่มแล้ว ยิ่งคุณเองก็พยาบาลจะโคนรากแก้วในครอบครัวโดยคิดมาตัวตายตามสามี ถ้าไม่จัดว่าเป็นการทำลายล้างผลลัพธ์สกุลให้ลิ้นสูญไปอย่างยับเยินแล้ว จะจัดว่าคุณสร้างความดีทวีผลเป็นสุขให้แก่วงศ์ญาติที่ตรงไหน

เพราะเรื่องตายไม่ใช่เป็นสิ่งที่โลกประณานกัน แต่หากเป็นพระความจำใจต้องยอมรับเท่านั้น ส่วนคุณทำไม่สนใจโดยไม่รู้และพยาบาลเอานักหนา เวลาสามีคุณจากไปคุณเสียใจถึงกับสลบใส่ลหรือสลบไปกี่ครั้ง กว่าจะยังเป็นคนเดินดินมาถึงทุกวันนี้ มีหน้าคุณยังกลับเป็นผู้พ้อใจในความตายเลี้ยงเองโดยไม่คำนึงถึงผลได้ผลเสีย ถ้าเป็นเช่นนี้เมื่อคุณทำลายตนให้ตายลงอย่างสมใจแล้ว คุณแน่ใจหรือว่าคุณต้องได้ไปครองสุขร่วมสามีของคุณผู้จากไปโดยไม่มีจุดหมายอันแน่นอน แต่สมหวังในกพรที่คุณมั่นใจไว้เพียงเวลาที่เป็นอยู่ในบัดนี้ คุณยังไม่ได้คิดให้รอบคอบถึงความได้เสียอันจะเกิดจากการกระทำของคุณแล้ว คุณจะไปคุ้ว่าความฉลาดและความสุขอันพึงใจจากไหน

อาจารย์ไม่แน่ใจด้วยความคิดเห็นของคุณเลย แม้โลกทั้งโลกนับลูกหลานของคุณเข้าด้วยกันไม่ยอมเห็นด้วยความคิดของคุณเช่นเดียวกัน ไม่เพียงแต่โลกนี้ไม่เห็นด้วย แม้โลกหน้าตลดสามีของคุณก็ไม่เห็นด้วยความคิดของคุณ แล้วคุณจะไปครองสุขกับอะไร หรือกับเทวดาอินทร์พรหมนาครุทต์นี่ได้ คุณถึงจะมีความสุขโดยท่านเหล่านี้ยินยอมเห็นด้วย คนเรามีเมื่อไม่มีผู้ฉลาดและหลักความถูกต้องเห็นด้วย จะไปหาความสุขความสบายนี่จากอะไร จำต้องผิดและเป็นทุกข์อยู่โดยต้องไม่มีทางหลีกเลี่ยง คุณมีความเห็นอย่างไรโปรดพูดให้อาจารย์ฟังบ้าง เพราะพูดคนเดียวมานานจนท่านผู้ฟังเบื่อ หรือเบื่อเต็มทันแล้วก็ไม่รู้ อาจารย์ต้องขอภัยด้วยพระพูดหลายประโยค อาจมีหนักบ้างเบาบ้างลับสนปนกันไป

ดิฉันพอรูสิกตัวว่าเป็นคนขึ้นมาnid ๆ มีสติฟื้นคืนมาคล้ายคนฟื้นจากยาสลบพอรูจักผู้คนบ้างว่าใครเป็นใคร เจ้าพระคุณเจ้าขาเดิมท่านอยู่อ่ารามไหน บุญบันดาล ดิฉันได้มารับท่านและได้ฟังคำอธิบาย ใจค่อยเป็นผู้คนขึ้นมาบ้าง ก่อนนี้ดิฉันมิได้นึกถึงคร่าวจะมีส่วนได้ส่วนเสียจากดิฉันเลย มีความคิดท่าเดียวว่าต้องตามคุณของดิฉันเท่านั้น และไม่ได้คิดด้วยว่าคุณจะไปอยู่ที่ไหนเวลาหนึ่น เพื่อดิฉันตายไปแล้วจะได้พบรุคุณและได้อวยด้วยกันหรือไม่ เรื่องเหล่านี้นึกไม่ถึงเลยท่าน เพราะมีเดินไปหมด จนไม่สนใจกับวันคืนมีดเจ้ง แต่ลิ่งที่ไม่ลืมเลยในหัวใจคือคุณคนเดียวเท่านั้น เพิ่งมาล่านึกได้บ้างก็ตอนท่านอธิบายธรรมให้ฟังหลายแห่งนี้เอง เจ้าพระคุณอุตสาห์เมตตาชูชีวิตมนุษย์ไว้ได้ทั้งคนไม่จบลงแบบไม่เป็นท่า

อาจารย์ต้องขออภัยซึ่งจะเรียนคุณต่อไปที่ยังไม่จบ คือคุณเคยเห็นคนลงมีเข้มในกันน้ำทะเลบ้างไหม

ไม่เคยเห็นค่ะ เพราะน้ำทะเลกว้างและลึกมากมิใช่หรือ จึงไม่มีใครเข้ากล้าลงมกัน แม้ขึ้นลงก็ไม่เจอ เสียเวลาและเหนื่อยเปล่า

อาจารย์คิดว่าอาจมีผู้บัง ถ้าเข้มหรือลิ่งของมีค่าที่รักส่วนของเขากันน้ำทะเล เพราะความเสียดายเป็นเหตุให้ โดยไม่คำนึงว่าจะได้หรือไม่ เพราะน้ำลึกเพียงไรเลย

คนที่ไปทำอย่างนั้นเป็นคนประเภทใดถึงจะกล้าทำได้ เพราะเข้มเล่มเล็กนิดเดียว กับน้ำในกันทะเลมนลึกขนาดไหนครก็รู้อยู่แล้ว ดิฉันคิดว่าไม่มีใครเข้ากล้าทำกันแน่ เพราะเป็นเรื่องสุดวิสัย

คนที่จะกล้าทำอย่างนั้นได้ ก็คงจะเป็นคนประเภทที่สามีหรือภริยาตายไปแล้วไม่ทราบว่าดงวิญญาณไปอยู่ที่ไหน แต่พระความรักความคิดถึงเป็นกำลัง ก็จำต้องคัวโน่นคัวนี้เป็นธรรมดากตามวิสัยของคนสินท่า และพยายามจะผ่านตัวตายตามสามีภริยาซึ่งจากไปแล้ว ไม่มีจุดหมายว่าจะอยู่ในที่แห่งใด ตามหากันด้วยอาการต่าง ๆ จนสุดกำลัง ซึ่งเหมือนคนลงลงมีเข้มในกันทะเลลึก โดยมิได้คำนึงว่าปานามใหญ่จะหัวเราะเยาะ หรือใครจะคิดหนึ่นไส้ไม่สนใจทั้งนั้น นี้ก็ขอแต่ได้ตามสามีหรือภริยาผู้จากไปก็เป็นที่พอใจแล้ว ใครจะเป็นจะตายหรือจะได้รับความชิบหายอย่างไร เป็นไม่คำนึงถึงข้างหน้าข้างหลังเลย ถ้าเป็นคนประเภทนี้เข้าใจลงมีเข้มในกันทะเลอันแสนกว้างลึกได้ โดยไม่มีปัญหาความวิพากษ์วิจารณ์เหตุผลอะไรเลย ส่วนคุณจะเห็นอย่างไรอาจารย์ยังไม่เข้าใจ

แหมเด็ดจริง คนประเภทดังตัวดิฉันนี้หรือท่าน ฟังแล้วรูสิกเฉยด ๆ เข้ามาที่ตัวดิฉันนี้แทนที่จะไปที่อื่น ตายจริงได้แก่ตัวดิฉันคนเดียว

จะเป็นคนประเภทไหนนั้นอาจารย์ทราบไม่ได้ ถ้าเข้าทำอย่างนั้นแม่ครอ ฯ ก็คงเข้าใจว่าเข้าคือคนประเภทนั้นแน่นอน

(เพื่อนที่นั่งอยู่ด้วยพูดแทรกขึ้น) คนประเภทคุณณอมใจนี้เองท่านอาจารย์ ดิฉันช่วยท่านอีกคน เพราะเข้าเป็นดังท่านว่าทุกกระแสเบียดไม่มีผิด

ขอความกรุณาอย่าช่วยอาจารย์ เดียวคุณณอมใจจะว่าคุณเข้าข้างอาจารย์ก็ยิ่งจะแย่เข้าอีก จริงหรือไม่จริงเราฟังกันเป็นธรรม ไม่ฟัง ฯ เป็นแบบโลก เดียวธรรมจะกลับเป็นโลกไปโดยอาศัยพวกราเป็นต้นเหตุพาให้เป็นไป

(เพื่อน) ใช่ท่าน เรา�ั่งฟังกันเป็นธรรมทั้งนั้น แต่ความจริงก็เป็นดังท่านอธิบายแล้วไม่มีผิด เพราะการลงมือเข้มในกันทะลุ กับความเคร้าโศกเลียขอบเขตจนถึงกับจะฆ่าตัวตายตามผู้จากไปนั้น มันเป็นเรื่องพิสดารเลียขอบเขตของมนุษย์ที่มีการศึกษาสูงและมีศาสตร์เป็นเครื่องอบรม แม้แต่สัตว์ยังทำไม่ลง ตัวที่ถูกกระสุนปืนตายไปก็ยอมให้ตายไปด้วยความหมดหวังจะช่วยได้ ตัวที่มีชีวิตพอหาทางรอดตัวได้ก็พยายามหาทางรอดไปจนพ้นภัย ไม่ว่ากลับมานอนคอยท่านายพรานให้เข้าบรรจุลูกกระสุนใส่เข้าอีก เวลาชีวิตเขารอดตายไปแล้ว แม้จะแสนเคร้าโศกอาลัยคิดถึงกันก็ยอมอดทนเอา ตามวิสัยของสัตว์ผู้มีความจงรักภักดีต่อกันแต่อาภัพอำนาจเจ้า ต่างตัวก็ต่างแสวงหากินด้วยความระมัดระวังตัวจนสุดความสามารถ และขาดต่อมลมมนุษย์อยู่ตลอดเวลา เพราะสัตว์แบบทุกชนิดทราบดีว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีอำนาจ และร้ายกาจมากต่อมวลสัตว์แต่ไหนแต่ไรมาแล้ว จึงไม่มีสัตว์ตัวใดกล้าอาจเอื้อมตลอดมา

ว่าอย่างไรคุณณอมใจ ที่คุณดวงมณีพูดรื่องคนที่คิดอะไรจนเลียขอบเขตไม่ท่าทางยับยั้ง เป็นการผิดวิสัยของคนที่มีการศึกษาดีและมีศาสตร์เป็นเครื่องอบรมให้เป็นคนที่มีความสุข และพูดถึงสัตว์ดิรัจจานก็ยังมีความรักเช่นเดียวกับมนุษย์เรา แต่เขามิ่งพยายามฆ่าตัวตายตามตัวที่ตายนี้ไปแล้ว แม้เป็นทุกข์ เพราะความวิโโยคพลัดพรากจากสิ่งที่รักส่วนมากก็ยอมอดทน และพยายามรักษาชีวิตของตัวต่อไป อาจารย์ฟังดูแล้วรู้สึกว่า มีเหตุผลจับใจอนุญาตเป็นคติเตือนใจได้ทุกประโยคที่คุณดวงมณีแสดงไป การแสดงก็รู้สึกว่าสม่ำ่เสมอ ไม่เอียงโน้นเอียงนี้ ผู้สนิทฟังคงได้รับประโยชน์ตามควร สำหรับคุณรู้สึกอย่างไรบ้าง

ดิฉันรู้สึกพอใจในธรรมที่เข้าแสดงไปทุกระยะ ที่คิดทำหนินิเขาอยู่บ้างก็ต่อนฟังเข้าพูดผ่านไปแล้ว ว่าธรรมที่เป็นคติเหล่านี้เมื่อก่อนทำไม่ไม่คิดมาสอนดิฉันบ้าง เช่นคงลงมือเข้มในกันทะลุ และสัตว์ดิรัจจานไม่คิดทำลายตนเอง ทำไม่เข้าเพิ่งมาพูดเอาต่อนพอดิฉันมาหาท่านนี้ หรือเขารู้สึกว่าให้ดิฉันตายจึงไม่ช่วยให้อุบัยบ้าง ตรงนี้เท่านั้นที่คิดทำหนินิเขา

(คุณดวงมณีพูดกับคุณณอมใจ) ฉันยอมรับเรอว่าเป็นความจริง เพราะก่อนนี้ฉันระลึกไม่ได้เลยแม้แต่บทเดียว จะเป็นพระฉันสาลวันกับเรามากไปกว่าจะคิดหาอุบัติส่วนเรอ หรือธรรมยังไม่เกิดก็คาดไม่ถึง เพิ่งมาระลึกได้ตอนท่านอธิบายเรื่องคนลงมหิมในทะเล ตอนฟังท่าน ธรรมะเลยแตกแขนงออกไปถึงสัตว์ดิรัจฉานไม่ทำลายตนเอง ฉันเลยคิดว่ามันมาพูดทันที แม้จะถูกหรือผิดฉันก็ยังระลึกไม่ได้ตอนพูดผ่านไปแล้ว เรื่องเป็นอย่างนี้เรอ ฉันไม่ได้หึ้งหงส์ธรรมอะไรมาก นอกจากจะลืมไม่ออกคันหาไม่เจอเท่านั้น จึงทันเป็นตุ๊กตาอยู่ได้ทั้ง ๆ ที่สังสารเรืออยู่อย่างเต็มใจ

เท่าที่ฟังแล้วรู้สึกว่าคุณดวงมณีมีได้แก่ลังคุณ แต่เป็นพระธรรมยังไม่เกิด พอกธรรมเกิดก็เริ่มแสดงทันที จึงน่าเห็นใจคุณดวงมณีซึ่งเป็นคนกว้างขวางไม่ตระหนักรมพอกว้าถูกเป็นให้ทันที นับว่าเป็นคนดีหายาก คุณเห็นด้วยอาจารย์หรือเปล่า

เห็นด้วยค่ะไม่ขัดข้องใจ แรกดิฉันคิดว่าเขากลังจะให้ดิฉันตายทั้งเปล่า ๆ ไม่สนใจช่วยเหลือ ถึงได้ต่อว่าเขาเช่นนั้น

เวลา_n ความรู้สึกเป็นอย่างไร พожะช่วยตัวเองได้แล้วมิใช่หรือ

การคิดถึงคุณนั้นคิดถึงมากเหมือนน้ำไหลรินในถุงฟุน แต่ที่พอกันได้ก็เนื่องจากได้ฟังธรรมของท่านแล้วนำมาเทียบเคียงพอได้สติขึ้นบ้าง ด้วยเห็นว่าตัวเราตัวเขาต่างมีทุกช่องรอยแปรปั้นที่จำต้องรับเสวยเช่นเดียวกันทั่วโลก ไม่มีผู้เป็นอิสระได้ลำพังคนเดียว โดยไม่ต้องรับบาปกรรมคือความทุกข์ทรมานนานาประการ คิดเช่นนี้ก็พอกันไปและพอเมื่อสติรู้สึกตัวว่าเป็นคน ๆ หนึ่งกับโลกเข้าบ้าง ไม่มีดมิดปิดตายทำเดียวเหมือนแรกมากกราบท่าน ถ้าไม่ได้ท่านช่วยชุบครัวนี้แล้ว ดิฉันไม่ทราบว่าตัวจะตายเป็นผีไม่มีภูตไปในวันเวลาใดไม่มีกำหนดหมายได้เลย

ลูก ๆ และคนในครอบครัวตลอดสมบัติมากน้อย ก็เพิ่งมาระลึกได้ว่าเป็นของมีค่า และจะได้รับความเสียหายไปตามเพระดิฉันเป็นต้นเหตุในขณะที่นั่งฟังท่านอธิบายนี้เอง แต่ก่อนจะลืมไปไม่ได้เลยเจ้าพระคุณ มีแต่จะตายทำเดียวเป็นสิ่งที่มุ่งประจำใจชนิดจมดึง ไม่นึกไม่ผันว่าจะถอนตัวขึ้นมาได้ขนาดที่เป็นอยู่เวลา_n เลย ดิฉันขอกราบขอบพระคุณท่านสุดชีวิตจิตใจทั้งเวลาเป็นและเวลาตาย ขณะมีชีวิตอยู่ก็ขอรับใช้ท่านจนสุดกำลังความสามารถ โปรดท่านเมตตาอย่าเกรงใจ และโปรดถือเสียว่าดิฉันเป็นลูกศิษย์คนหนึ่งซึ่งได้มีชีวิตเป็นคนสืบต่อไป เพราะท่านเป็นผู้ช่วยเมตตาชูบเลี้ยงไว้

อาจารย์ก็รู้สึกเบาใจด้วยที่เห็นคุณเป็นคนดีมีสติ กลับรู้สึกตัวว่าคิดผิดและพยายามแก้ไขทันกับเหตุการณ์ ไม่ปล่อยตนให้หลับไปตามมรสุมที่พัดผันอย่างรุนแรงเสียที่เดียว ต่อไปโปรดทำใจให้มีหลักยึด จะไม่โอนเอนและสั่นสะเทือนไปตามอารมณ์ที่มารังความอย่างง่ายดาย คือตั้งใจบำเพ็ญกุศลด้วยทาน ศีล ภavana อุทิศส่วนกุศลถึง

คุณสามีของคุณที่จากไปอย่าให้ขาด ชาติหน้าจะได้พบกันอีกดังใจหวัง ยังจะเป็นความดี และเป็นที่พ่อใจของคุณผู้ล่วงลับไป ยิ่งกว่าคุณอุทิศนำตาและพยายามฟ่าตัวเพื่อตาย ตามเป็นในหน ฯ เพาะการอุทิศส่วนกุศลไปให้นั้น เป็นน้ำใจที่คิดถึงกันอย่างแท้จริง หากเป็นการอันควรแก่วิสัยผู้นั้นก็ได้รับส่วนกุศลที่อุทิศให้ด้วย เห็นน้ำใจภริยาที่รักจริง ทั้งครัวเป็นและครัวตายด้วย ทั้งเพิ่มความหวังต่อ กันทั้งสองฝ่าย คือหัวผู้อยู่ในโลกนี้ และผู้อยู่ในโลกหน้าด้วย ติดต่อข่าวสารถึงกันด้วยความดีที่อุทิศถึงกันเสมอมาได้ขาด ชาติหน้าหวังเจอกันแน่นอน

ภาษิตท่านว่า เวրต่อเรื่องต้องเจอกัน ดีต่อดีต้องเจอกัน คือการผูกเรต่อ กันต้อง เจอกัน คนผูกกันด้วยความดีต้องเจอกัน คุณกับคุณผู้ชายต่างก็ทำดีต่อ กันเสมอมา แล้ว จะเอาอะไรมา กัน กางไม่ให้เจอกันเล่า ต้องเจอกันวันยังค่ำ (เจอกันทุกชาติที่ประくな ต่อ กันด้วยการทำดีเป็นสื่อสารสัมพันธ) คุณโปรดดีใจและมั่นใจต่อสื่อสาร คือความดีที่ ตนทำเพื่อคุณผู้ชายไปรอดอยอยู่โลกหน้า ซึ่งไม่อยู่ห่างไกลจากสายทางคือกุศลที่คุณ กำลังทำเชื่อมโยงอยู่เวลานี้เลย นี่แลคือสายทางที่จะให้สามีภริยาเจอและอยู่ร่วมบารมี กันต่อไปตลอดกาล จนว่าสามสุสุดท้ายของการท่องเที่ยวในวันสังสารจะไม่ผิดหวัง

ส่วนน้ำตาโปรดเก็บไว้ชั่วลังเวลาผงเข้าตา จะเป็นประโยชน์ในเวลาเช่นนั้น ร่าง กายจิตใจก็โปรดท่านุณอมไว้ทำประโยชน์ตนแลลูกหลานตลอดผู้เกี่ยวข้องทั่ว ฯ ไป และเพื่อบำเพ็ญบุญบารมีสืบต่อให้มากนูนพูนผล และอุทิศกุศล อันเกิดจากกำลังกาย และกำลังใจถึงคุณสามี ตลอดสัตว์ทั่วโลกที่หวังความอนุเคราะห์จากท่านผู้ใจบุญตลอด มา น้ำตา ก็ดี ร่างกายและจิตใจ ก็ดี จะไม่เป็นประโยชน์อะไรแม้สักนิดจากการร้องไห้ และการม่าตัวตายตามสามีของคุณ ทั้งคุณและสามีของคุณจะไม่ได้รับประโยชน์จากน้ำ ตาที่หลังออก และร่างกายที่ถูกสังหารด้วยตนเองนี้เลย ทั้งยังจะเป็นบาปกรรมอันหนัก แก่คุณเองในฐานะผ่านนุชย์คือตัวคุณเข้าอีก

สิ่งที่จะพโลยเลี้ยงไปตามคุณอีก ก็คือ ลูกหลานจะเกิดความเสียใจมากมาย เพราะ การทำของคุณ แล้ว ยังจะถือเอาตัวอย่างอันไม่ดีจากคุณไปใช้เป็นเครื่องสังหารตนต่อไป อีก ผลเสียหายจะไม่มีสิ้นสุดลงได้เลย อนึ่งคุณผู้ชายของคุณเวลา มีชีวิตอยู่ก็ทราบว่าหา ทำแต่ความดี ไม่เคยพูดสรรเสริญความตายและสรรเสริญการฟ่าตัวตายให้คุณฟังมิใช่ หรือ เมื่อคุณผู้ชายจากไปแล้วทำไม่คุณจึงคิดจะทำอย่างนั้น ข้อนี้ถูกกับความประสงค์ ของคุณสามีของคุณและหรือ

ดิฉันชาบชี้ในธรรมของท่านตอนท้ายนี้มากจนจะเรียนอะไรไม่ถูก คือการทำสื่อ สารถึงกันในทางดีเป็นทางสมหวัง ส่วนการทำผิดทางไม่เกิดประโยชน์ ทั้งยังเกิดความ เสียหายอย่างร้ายแรงแก่ตนและคนอื่นอีกด้วย และตอนท่านให้เก็บน้ำตาและร่างกาย

จิตใจไว้ทำประโยชน์ตามฐานะของมัน เหล่านี้รู้สึกแหงใจดิฉันจนสะดึงไม่รู้ตัว ตอนหลัง สุดนี้ก็จริงค่ะ คุณของดิฉันเป็นคนใจบุญจริง ๆ หายากเจ้าพระคุณ ทั้งรักเมียและรักลูกมาก ไม่เคยดุค่าตอบดีฉันและลูก ๆ เลยนับแต่วันเริ่มแต่งงานมาจนจากไป

การเที่ยวเตร็ดเตร็งเป็นสาเหตุให้คู่สามีภริยาทະເລາກันก็ไม่เคยมี ดิฉันจึงไม่เคยคิดวิตกอะไรกับคุณในเรื่องเช่นนี้ อยู่ด้วยกันเป็นผาสุกตลอดมา จนดิฉันนึกภูมิใจว่า ตนมีวานาดี และพูดอวดเพื่อนว่าได้สามีดีถูกอกถูกใจทุกอย่าง พอคุณจากดิฉันไปเจริญรสึกตัวว่าเป็นคนแสนอาภัพ การชมเชยความatyและฝ่าตัวตนนั้นคุณไม่เคยพูดอะไรเลย แต่เป็นเพราะดิฉันได้รับความทุกข์ทรมานเหลือทนแล้วก็คิดหาทางออก และเพื่อไปตามคุณด้วยความคิดໂจะเลขอหงอนต่างหาก ดิฉันยอมรับผิดทุกประตุไม่มีทางหลีกเลี่ยง ท่านจะว่าอะไรดิฉันยอมรับผิดทุกอย่างเลย

คุณดวงณีว่าอย่างไร ไม่เห็นพูดอะไรอีก ยังมีข้อข้องใจเกี่ยวกับคุณตอนนี้ใจ และเรื่องของคุณอยู่บ้างหรือเปล่า ถ้ามีก็โปรดพูดได้

ไม่มีค่ะ นอกจากดิฉันมีความภาคภูมิใจกับคุณตอนนี้ใจที่ได้สติกลับเป็นคนดี มากเยี่ยงมนุษย์ทั้งหลาย และภูมิใจในตัวเองว่าได้บุญมากที่ได้มีโอกาสพาคุณตอนนี้ใจมากราบและฟังธรรมท่านจนได้ผลเกินคาดหมาย นอกนั้นไม่มีค่ะ

ส่วนคุณตอนนี้ใจมีอะไรบ้างไหม

ไม่มีค่ะ นอกจากดิฉันจะยังไม่สามารถเอาชนะตัวเองได้ทุกข้อตามที่ท่านลั่งสอน เท่านั้น พวくだิฉันขอกราบขอบพระคุณท่านสุดชีวิตจิตใจ และขอารมณ์ท่านช่วยปกป้อง ทุกหมายใจ ให้ดิฉันมีความปลอดภัยจากการหมั่นด้วยเจ้าพระคุณ

ดิฉันได้ยินโบราณพูดว่า สารรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ นั่นจริงไหมคะ ถ้าจริง ทำไมท่านสอนให้คุณไปสารรค์กัน แล้วจะไปหาสารรค์ที่ไหนกันอีก เพราะสารรค์ก็อยู่ในหัวอกคนอยู่แล้ว

จริง เพาะผู้เสวยสุขและเสวยทุกข์คือใจซึ่งอยู่ในหัวอกคนทุกคน ไม่มีสิ่งอื่น เป็นผู้เสวยได้ในอกจากใจ เพาะความสุขทุกข์ที่ใจจะต้องเสวยนั้นมันเกิดและอยู่ที่ใจ ละนั้นคนเรางึงมีทางเป็นสุขและเป็นทุกข์ได้ในทางใจไม่เลือกทาง โดยไม่ต้องรอให้สุข ภพทางกายสมบูรณ์หรือบกพร่อง หรือสมบัติให้สมบูรณ์หรือบกพร่องมาสนับสนุน จึงจะเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ขึ้นมา เรายอมมีเครื่องเปรียบเทียบได้ เช่น คนตาบอดหรือง่อย เปลี้ยแสดงความสุขรื่นเริงใจในบางกาล และคนมั่งมีและสุขภพทางกายยังดี ๆ แสดง ความทุกข์ร้อนทางใจในบางเวลา ซึ่งเป็นเรื่องของใจล้วน ๆ พาให้แสดง

ที่ท่านสอนให้คนไปสวรรค์เหมือนคุณบอกลูกคุณเข้าไปนอนในห้องนอนเลี้ยงนั้นเอง ความจริงการหลับนอนและความสุขอันเกิดแต่การหลับนอน มันมีกับเด็กอย่างสมบูรณ์อยู่แล้ว ไม่ได้มีอยู่กับห้องนอนหรือบนเตียงนอน แต่ถึงเวลาที่เด็กจะควรเข้าไปหลับนอนในห้องนอนก็จำเป็นต้องบอกให้เข้าไป แม้เด็กจะล้มตัวลงนอนหลับอยู่บนตักคุณเลี้ยง เด็กก็มีความสุขในการหลับอย่างพอดีกัน แต่การที่จะให้เด็กนอนหลับอยู่ที่นี่หรือที่นั่นนั้น ย่อมเป็นไปตามเวลาอันควร

การที่ท่านสอนให้คนไปสวรรค์ ก็ย่อมสอนให้เป็นไปตามกาลอันควรเช่นเดียว กัน ตามธรรมชาติของคนที่มีความสุขพอดีเป็นสวรรค์ และมีความทุกข์พอดีเป็นนรก ได้ภายในใจ อยู่ที่นี่ก็เป็นสุขและเป็นทุกข์ได้อย่างสมเหตุสมผลของกรรมที่ทำไว้แต่ก่อน อันควรอยู่และควรไป มันเป็นเครื่องบังคับอยู่ในตัวของมันเอง ซึ่งจะรอเสวยสุขและรอเสวยทุกข์อยู่ในที่แห่งเดียวไม่ได้ ก็จะต้องสอนเพื่อยู่และเพื่อไปตามควรแก่เหตุการณ์ ฉบับนี้แม้สวรรค์และนรกจะมีอยู่ในใจดวงเดียวและเสวยอยู่ในใจดวงเดียว แต่วิบากขันธ์ซึ่งเป็นที่อาศัยเป็นสิ่งแปรปรวน จำต้องโยกย้ายไปตามกาลอันควร ดังนั้นที่ท่านสอนให้บำเพ็ญตนเป็นคนดีมีความสุขในภพชาติที่กำลังอาศัยอยู่ และสั่งสอนเพื่อความดีในภพชาติต่อไปจึงเป็นการถูกต้องตามธรรม และความประสงค์ของสัตว์โลกผู้มุ่งความสุขทั้งวันนี้และวันหน้า ทั้งชาตินี้และชาติหน้าอยู่แล้วอย่างเต็มใจ ให้จะหาคำสั่งสอนที่ถูกต้องแม่นยำยิ่งกว่านี้ไม่มีอีกแล้ว

ส่วนสวรรค์และนรกที่นอกไปจากหัวอกของคนจะมีไหมคง ถ้ามีอยู่สูงและต่ำเพียงไรคง

อาทมาไม่แน่ใจ เพราะสิ่งต่าง ๆ ไม่ใช่ผู้เสวยสุขและทุกข์เหมือนหัวอกมนุษย์ ความสูงต่ำนั้นเข้าใจว่ามนุษย์อยู่สูงหรือต่ำเพียงไร สวรรค์และนรกก็อยู่สูงหรือต่ำเพียงนั้น ไม่อยู่สูงหรือต่ำกว่าที่มนุษย์เรารอยู่อาศัย

ที่ท่านพูดหมายถึงบ้านที่มนุษย์เรารอยู่ใช่ไหม

จะว่าบ้านก็ใช่ จะว่าป่าก็ใช่ จะว่าบ้านนอกหรือในเมืองก็ใช่ จะว่าที่ไหน ๆ ที่มนุษย์อาศัยอยู่ก็ใช่ จะว่าห้องชั้นหรือเรือนจำก็ใช่ทั้งนั้น เพราะมนุษย์ในโลกนี้จะต้องอาศัยสิ่งดังกล่าวเป็นที่อยู่อาศัยเพื่อเสวยสุขและทุกข์ ไม่มีสิ่งใด ๆ เป็นที่เสวย

ท่านว่าไว้ในตัวว่าสวรรค์นรกร้นนี้มีจริงไหม ถ้ามีอยู่ที่ไหน ดิฉันอยากรู้ค่ะ

พระพุทธเจ้าไม่เคยบำเพ็ญเพื่อโภกพระองค์และสัตว์โลก แต่ทรงสร้างความดีเพื่อพระองค์และเพื่อโลกโดยถ่ายเดียว สำหรับอาทมาไม่มีความรู้ความสามารถจะคัดค้านคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าว่าสวรรค์นรกร้นไม่มี เท่าที่ปฏิบัติและไตร่ตรองตามหลักธรรมของท่านเฉพาะสิ่งที่เราสามารถ ก็ทำให้เกิดครั้งชาเชื่อมั่นในคำสั่งสอนของท่านว่า

เป็นสากษาธรรม ที่ตรัสไว้ชอบจริงไม่บกพร่อง จึงเกิดความเชื่อมั่นในคำสั่งสอนของ ท่านว่าเป็นสากษาธรรมที่ตรัสไว้ชอบจริงไม่บกพร่อง จึงเกิดความเชื่อมั่นทั้งฝ่าย บรรดคือทางดำเนิน ทั้งฝ่ายผลคือความสุขเป็นเครื่องตอบแทน ทั้งสวรรค์เป็นชั้น ๆ ตลอดถึงพระมหาโลกอันเป็นที่สถิตอยู่ของท่านผู้มีบุญได้บำเพ็ญไว้แล้ว และนิพพานอัน เป็นธรรมดับทุกข์โดยสิ้นเชิงว่ามีจริงไม่สังสัย แม้ไม่มองเห็นสวรรค์นิพพานด้วยตาเนื่อง พระจะเชิญท่านผู้อื่นมาดูด้วยได้ แต่ส่วนลึกของหัวใจเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะเรียนได้ ตามความรู้สึก

พร้อมทั้งคำที่คุณตามว่าถ้ามีอยู่ที่ไหนด้วย รู้สึกเสียใจที่ไม่สามารถตอบสนอง ความต้องการของคุณอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพราะโลกเรามีเฉพาะกล้องส่องทางด้านวัตถุ อย่างเดียว ไม่มีกล้องส่องนามธรรมคือสวรรค์นิพพาน จึงจะไม่ทราบว่าจะไปแสวง หาอะไรที่ไหนมาส่องดูสวรรค์นิพพานให้เห็นชัดและหายสงสัยเสียที่ ถ้าสมมุติว่าอาตมา มีกล้องชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ ส่องดูเห็นสวรรค์นิพพานเป็นชั้น ๆ ประจักษ์ใจ แล้วมา บอกคุณว่าได้ส่องดูเห็นสวรรค์ พระมหาโลกและนิพพานโดยตลอดทั่วถึงแล้ว สวรรค์ชั้น แรกอยู่ห่างจากมนุษย์โลกขึ้นไปประมาณเท่านั้นไมล์ ชั้นหนึ่ง ๆ อยู่ห่างกันขึ้นไปชั้นละ เท่านั้นไมล์ พระมหาโลกอยู่ห่างสวรรค์ชั้นสุดท้ายขึ้นไปเท่านั้นไมล์ และพระมหาโลกชั้นหนึ่ง ๆ อยู่ห่างกันขึ้นไปชั้นละเท่านั้นไมล์ ส่วนนิพพานนั้นอยู่ห่างจากสมมุติทั้งปวงขึ้นไปไม่มี ประมาณของสมมุติใด ๆ จะวัดและนับอ่านได้เลยดังนี้

คุณจะแน่ใจหรือว่าเป็นความจริงหรือหาเรื่องอะไรมาอุติคุณเข้าอีก เพราะ กล้องก็เฉพาะสำหรับอาตมาเสียด้วยคนอื่นดูด้วยไม่ได้ เรื่องมันเริ่มพิสดารไปตั้งแต่ กล้องอยู่แล้ว มิหน่ายังไปมองเห็นสวรรค์นิพพานเข้าอีกซึ่งโลกไม่มีใครเห็นกันเลย แม้ แต่พวกลักษณะการซึ่งเป็นนักเหยียบย่านอกโลก จนอาการกลalytics เป็นขี้ตมขี้โคลนเหลว ๆ ไปหมด ก็ยังไม่พบเห็นพอได้มาประกาศให้โลกทราบ ถ้าเป็นที่น่าอยู่ก็จะได้เริ่มและ รับเรื่องทำบุญให้ทานเพื่อเตรียมไปสวรรค์นิพพานกันบ้าง ส่วนอาตมาไปแอบเห็นสวรรค์ นิพพานคนเดียวด้วยกล้องอันลึกลับซึ่งได้มาจากโลกไหนก็ไม่รู้ โลกไม่เคยมีกันเลย เมื่อ เรื่องเป็นอย่างนี้คุณจะคิดว่ามันเหลือเชื่อหรืออย่างไร โปรดคิดดูก็แล้วกัน

ดิฉันยังข้องใจตอนที่ว่านิพพานอยู่ห่างจากสมมุติทั้งปวงขึ้นไป ไม่มีประมาณ ของสมมุติใด ๆ จะวัดและนับอ่านได้เลย นี่ท่านเอกสารล้องอะไรมากล่องถึงได้รู้ว่ามันไกล จนสุดวิสัยของสมมุติจะรู้ได้

อาตามาก็เรียนมาก่อนนี้แล้วอย่างไรเล่า คุณยังอุตสาห์มาถามให้เรื่องมันพิสดาร ไปอีก ก็เรียนคุณแล้วว่า กล้องลึกลับ อย่างไรเล่า และยังเป็นกล้องเฉพาะด้วย กล้องผูก

ขาดด้วย จึงไม่สบายใจที่จะเรียน แต่ทนคุณถามไม่ได้ก็จำต้องเรียนเพื่อคุณจะได้หาย ลงสัย มิหนำซักลับลงสัยใหญ่ เรื่องจังควรยุติไว้ไม่ เช่นนั้นจะยุ่งใหญ่

ส่วนนรบท่านไม่เห็นพูดถึงเลย

คำว่า นรพ. ได้ยินแต่ชื่อก็กลัวอยู่แล้ว ไม่มีใครจะกล้าหาญต่อรุกหมกใหม่พอก จะพูดถึง

แม้เป็นสิ่งที่กลัวก็ควรพูด เพื่อผู้กลัวจะได้ทางหลวงหลีกภัยบ้าง ไม่ควรจะเก็บซ่อนไว้ให้เพาพลามนุษย์อยู่ร่ำไปโดยไม่มีใครบอกให้รู้เสียบ้าง

นรภ. คือแผนหาความสุขความสำราญไม่ได้ ถ้าเป็นสิ่งที่กลัวกันจริง ๆ จะพากันทางหลวงหลีกเองก็ยังได้ จำเป็นอะไรต้องบอกกันเลี้ยงทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะความทุกข์อันเป็นสิ่งน่ากลัวมีอยู่กับทุกคนไม่น่าจะลงสัย

นรภ. เป็นสถานที่อยู่ของคนชั่วใช่ไหมคะ

ว่าใช้ก็ถูก เช่นตระรำเป็นที่อยู่ของนักโทษ แต่อย่าลืมว่า นายผู้คุมนักโทษก็อยู่ที่นั่นด้วยก็แล้วกัน

ส่วนนรภ. ในเมืองผีมีไหมคะท่าน

สวรรค์ นิพพาน เมืองเทพ กับนรภ. เมืองผีจะมีหรือไม่ ก็ดังที่อาตามเรียนผ่านมาแล้วในข้อที่ว่าด้วยสวรรค์ นิพพาน สิ่งสำคัญยิ่งที่ไม่ควรมองข้ามไป นั่นคือกุญแจ สำหรับเปิดประตูสวรรค์ นิพพานและปิดประตูนรกนั้น โปรดถือไว้ในมือและทำให้แน่นอย่าปล่อยว่างเด็ดขาด เวลาหายแล้วไม่มีที่ซื้อขายกันจะลำบาก

คำว่า กุญแจสำหรับเปิดประตูสวรรค์นิพพานและปิดประตูนรกนั้น หมายความว่าอย่างไร ดิฉันไม่เข้าใจเลย นิมนต์ท่านอธิบายด้วย

ความดีทุกประเภทเป็นกุญแจดอกสำคัญแต่ละดอก สิ่งเหล่านี้ไม่มีซื้อขายในที่ทั่ว ๆ ไป ไม่ให้ลดละความดี เพราะมนุษย์เราถึงจะมีหรือjoin จะเป็นอยู่หรือตายไป จำต้องระลึกและอาศัยความดีที่ให้ผลเป็นสุขอยู่เสมอ เช่น สุขกายสุขใจ ความดีเหล่านี้แลเป็นเครื่องมือสำหรับเปิดทางดี เพื่อไปสู่ความสุขอันมั่นคงยั่งยืนโดยทั่วโลก ถ้ามีความดีอยู่กับตัวที่พอกาศยหรือมีความสุขสมบูรณ์แล้ว สวรรค์นิพพานจะมีหรือไม่มี อยู่ใกล้หรือไกล ย่อมไม่เป็นปัญหาที่ผู้นั้นจะคิดให้ลำบากและเสียเวลา โดยมากที่คิดเสียอกเสียใจ หรือสงสัยสวรรค์นิพพานจะมีหรือไม่มี นั่นคือผู้ไม่มีสมบัติคือความดีพอกจะเป็นที่ตอบอุ่นใจได้เท่าที่ควร จึงทำให้วุ่นวายและถามโน่นถามนี่อยู่ไม่เป็นสุข ความคิดทำให้เกิดลงสัย ใจก็รำคาญ ปากก็ถามยุ่งไปหมด บทเวลาตายแล้วคำที่ถามไว้ก็ไร้ผล แต่กรรมที่ตนทำไว้หากพากลับมาตามจุดของกรรมอย่างไม่ผิด

ฉะนั้นเราเป็นชาวพุทธที่เชื่อต่อกรรมที่ตนทำจำต้องให้ผลเอง จึงไม่ควรประมาทการกระทำของตนทุก ๆ ประโยคที่ทำว่าจะไม่ให้ผล แต่กรรมนั้นแลเป็นผู้ให้ผล ไม่มีสิ่งใดจะพาไปทางดีทางชั่วได้นอกจากรรม ไม่ว่าญาติมิตร พ่อแม่ลูกรัก สามีภรรยาที่ฝากรີฝากรักให้ ไม่ว่าผู้เรียนมากเรียนน้อย เรียนในหรือนอกประเทศได้ชั้นใดก็ได้ ฉลาดปราดเปรื่องเลื่องลือเพียงใด จะไม่สามารถส่งเสียผู้ตายแล้วให้ไปถูกจุดที่หมายได้เหมือนกรรมที่ตนทำไว้แล้ว ฉะนั้นกรรมดีชั่วจึงเป็นเหมือนกุญแจเครื่องเปิดทางดีทางชั่ว ให้ผู้ทำไปสู่ผลดีชั่วที่ตนทำได้รับเสวยผล

ถ้าเป็นสิ่งที่อาศัยคนอื่นช่วยเหลือได้ แม้แต่สัตว์ตัวอื่นๆ จานเขยังมีหมูมีพาก คนเราทำไม่จะไม่มีพ่อแม่ญาติมิตรจะอยู่ช่วยเหลือในคราวจำเป็นเล่า ยิ่งเรื่องตายด้วยแล้วเมืองไทยเราทั่วประเทศถือเป็นกิจสำคัญ ซึ่งจะต้องทำการช่วยเหลือกันอย่างสุดความสามารถ ไม่มีผู้ใดจะปล่อยทิ้งให้ตายจนดินจนน้ำไปเปล่า ๆ โดยไม่มีแก่ใจเหลียวแลเลย แต่เป็นสิ่งที่สุดวิสัยไม่มีใครช่วยได้คือความตาย และการตามส่งเสียผู้ตายให้ถึงจุดที่มุ่งหมายอันเป็นสุขสมบูรณ์ นี้เป็นสิ่งที่สุดวิสัยแท้ จึงไม่ควรนอนใจเวลาอย่างพอดีนั้นหาความดีได้อยู่ ควรรับเรื่องข่าวข่าวหาความดีให้เป็นที่เย็นใจเสียแต่บัดนี้ จะเป็นผู้หายใจโล่งไปร่วงสบายนั้น ๆ ที่ความตายขวางหน้าอยู่

ดิฉันรู้สึกคิดเป็นทุกข์และลำบากใจในคราวจะตายจริง ๆ ดังที่เห็นคนอื่นเขายตาย รู้สึกว่าตายลำบากและไม่มีสติเลยก็มี เมื่อแรกที่พวงมาลัยหลุดวิ่งส่ายหน้าส่ายหลัง แต่รยังมีดีกว่าคนจะตาย พอเห็นท่าไม่ดีเรารีบห้ามล้อและดับเครื่องเสียงมันก็หลุดไปเอง ส่วนคนเรากำลังจะตายนั้นซึ่งไม่ทราบจะดับอะไร นอกจากดับลมหายใจซึ่งก็ตายไปเสียเท่านั้นไม่มีทางแก้ไข ยิ่งคิดไปถึงท่านที่มีอำนาจจลาจลในสังคม มีศรัทธาคักดีใหญ่ มีสมบัติเงินทองมาก ๆ เวลาท่านจะจากไป สิ่งเหล่านั้นไม่ทราบไปอยู่ที่ไหน หมดเวลานั้นไม่เห็นมาช่วยบ้างเลย ปล่อยให้เป็นคนเช่นเรา ๆ ท่าน ๆ นี้เอง มองดูอาการที่ท่านทุกข์ทรมานเหมือนไม่มีอะไรเป็นหลักใจเลย มีแต่สิ่งที่น่าสังเวชใจอย่างยิ่งท่านนั้นกำลังแสดงอยู่อย่างเต็มที่ในเวลานั้น และตายไปแบบคนหมดความหมายไว้ญาติขาดมิตร ต่างคนต่างแสดงความหมดห่วงไปตาม ๆ กันในบรรดาญาติที่นั่งห้อมล้อมท่านอยู่ คิดถึงสภาพเช่นนี้ทำให้ดิฉันนึกอ่อนใจตัวเอง เมื่อถึงคราวเช่นนั้นมาถึงตัวกลัวจะไม่มีสติรักษาใจ กล้ายเป็นท่อนชุงลอยน้ำไปอย่างไม่มีจุดหมาย ก็จะทำอย่างไรใจถึงจะมีสติในคราวตายไม่เสียท่าเสียที

การทำความดีทุกประเภท เป็นวิธีการช่วยป้องกันจิตไม่ให้ผลลัพธ์ทำเสียที่ ไม่มีวิธีใดจะดีไปกว่าวิธีที่กล่าวนี้ บรรดาภุศลัพท์มวลที่บำเพ็ญการทำภารนาเป็นเยี่ยมกว่าทุกวิธี เพราะเป็นเหมือนกันอ่างเก็บน้ำคือความดีทั้งหลายซึ่งจะให้รวมมาสู่จุดนี้แห่งเดียว

ผู้บำเพ็ญภารกิจจิตนได้รับความสงบแห่งนี่ ย่อมเป็นผู้มีคติอันแน่นอนทั้งเวลา ปกติและเวลาจวนตัว เป็นผู้องอาจกล้าหาญต่อคติธรรมด้วยความตาย ทั้งที่ยังไม่มาถึงและขณะที่กำลังถูกมรณภัยคุกคาม สามารถทน(ใจ) ได้อย่างสม่ำเสมอตลอดวาระสุดท้าย

ยิ่งท่านที่บำเพ็ญจิตภารกิจนี่ความชำนาญทางสมาริและปัญญา และท่านที่แน่นอนต่อความบริสุทธิ์กับท่านที่บริสุทธิ์ประจักษ์ใจแล้ว ไม่มีอะไรจะมาเป็นอุปสรรค ต่อใจของท่าน นอกจากใจจะก้าวเข้าสู่จุดหมายที่หมายกับภูมิของตนที่ได้บำเพ็ญไว้แล้วสมัยยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น ทั้งนี้จะเห็นได้จากท่านปฏิบัติบำเพ็ญด้วยกันที่มีอายุสั้นบ้าง ยาวบ้างเหมือน อนิจจา วต สงหารา ทั่ว ๆ ไป เวลาท่านเริ่มป่วยจนถึงขั้นหนักเต็มที่จะทน ภาระ หัว ปญจกุนธรา (ขันธ์ทั้งห้าเป็นภาระหนักมาก) ไม่ได้ มองดูอาการของท่านเป็นเหมือนคนที่มีเครื่องป้องกันตัวอย่างมั่นคงรอบด้านอยู่แล้ว ไม่มีอาการหวั่นไหวต่อภัยที่โลก ๆ กลัวกัน

นอกจากนั้นยังตอบคำถามของเรา อย่างนักปฏิบัติที่เชี่ยวชาญอย่างมีเหตุผลอีกด้วยเหมือนไม่มีการเจ็บป่วย ถึงเวลาเข้าจริง ๆ ก็กล่าวว่าหมายมุ่เพื่อนในทำนองว่า ทุกท่านโปรดตั้งใจบำเพ็ญประโยชน์ตนให้เต็มที่ เมื่อประโยชน์ตนเต็มที่แล้ว จากนั้นประโยชน์เพื่อโลกจะตามมาเป็นลำดับ မโนจะจากขันธ์อันเป็นภารกิจถ่วงตลอดมานี้ไปในบัดนี้ แต่ไม่จากสิ่งที่เป็นผู้แล้วด้วยดีไม่ปลอมแปลงไป ทุกท่านโปรดค้นหาตนอันแท้จริงให้เจอ ตนนั้นไม่ใช่ตนสมมุติ หากเป็นตนในหลักธรรมชาติและมีอยู่กับทุกคน ถ้าค้นพบแล้วก็จะพบเมืองพอยในธรรมชาติอีกเช่นกัน นั่นแล้วคือเมืองพอยดีใจพอดี ทุก ๆ สิ่งจะพอยดีไปตามหลักใหญ่ที่ค้นพบนั้นทั้งนั้น ความบกพร่องที่เคยเป็นมาในสันดานจะสมบูรณ์ขึ้นทันที พอกจะประโยชน์ก็จากไปด้วยความสงบอันเป็นที่น่าเลื่อมใสอย่างยิ่ง เมื่อตนบุคคลลงทะเบียนจะนับดินเผาแล้วถืออาภานะทองคำธรรมชาติจะนั้น มิได้เป็นในลักษณะไม่อยากไปแม้ถึงคราวแล้ว แสดงแต่ความหวังอยากอยู่ท่าเดียว การจากไปเหมือนจะไปล่มจนปั่นปีนไม่มีชั้นดีเลย

ฉะนั้นการบำเพ็ญจิตภารกิจ เป็นกิจจำเป็นสำหรับบุคคลผู้หวังพึงตน ตามธรรมมีว่า อตุตตา ห อตุตโน นาโน ตนเป็นที่พึงของตน เห็นผลอยู่ที่ท่านดำเนินชาตินี้ดังที่นำมาแสดงเพียงย่อ ๆ พอยเป็นคติ ว่าการปฏิบัติต่อใจในทางที่ดีนั้นไม่เสียผล ทั้งได้รับความภาคภูมิใจในโลกนี้และโลกหน้า อันจะสืบเนื่องต่อภพจากจิตผู้เป็นนักท่องเที่ยวในเวลาไม่นาน โปรดนำไปปรับปรุงแก้ไขตนในเวลาชีวิตครองตัวอยู่ ถ้าไม่จะหมดหวัง

จากประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งความสังเวชและความยินดียิ่งในท่านนักปฏิบัติที่บำเพ็ญตนจนได้ชัยชนะตามที่ท่านอธิบายให้ฟังวันนี้ ดิฉันยึดได้เป็นคติสอนใจมากมาย เเลยลืมเนื้อกลิ่นนรกรสวรรค์ เพราะเห็นอยู่กับตาทั้งความสุขและความทุกข์ซึ่งติดพันอยู่กับมนุษย์เราทุกเวลา โดยไม่จำเป็นว่าต้องระลึกถึงนรกรสวรรค์ความทุกข์หรือความสุขถึงจะมีมา เพราะเป็นของมีอยู่กับมนุษย์และสัตว์อยู่แล้ว แต่การกล่าวว่านี้มิได้หมายความว่า นรกรสวรรค์ไม่มี แต่กล่าวถึงสิ่งที่มีอยู่กับมนุษย์เราคือสุขและทุกข์ต่างหาก

ต่อไปนี้ดิฉันจะพยายามทำภารนาให้หนักมือกว่าเท่าที่ทำอยู่ทุกวันนี้ เพื่อเวลา ตายจะได้มีเครื่องยึดและไปอย่างสบาย รู้สึกฝังใจอย่างลึกที่ท่านอธิบายว่าให้ช่วยตัวเอง และยกบาลีมาพร้อมว่า อตุต้า หิ อตุตโน นาโน แต่ก่อนดิฉันยังไม่ค่อยเข้าใจนัก เพียงมาเข้าใจวันนี้ว่าการช่วยตัวเองนั้นช่วยอย่างไรที่เป็นความชอบยิ่ง คือเวลาจะตายจริง ๆ ไม่มีใครช่วยใครได้ โดยตามสั่งเสียให้ถูกทางที่เป็นความสุขความสมหวัง ต้องเป็นภารนาที่ของตัวโดยเฉพาะ ซึ่งจะกำจัดปัจดเปา กิเลสมลทินความห่วงหน้าห่วงหลังของตัวในเวลานั้น อันจะก่อความชุลมุนวุ่นวายมากยิ่งกว่าเวลาอื่นได้ทั้งสิ้น ดิฉันขอกราบขอบพระคุณท่าน

ตาม โยมขอคำแนะนำในการปฏิบัติธรรมค่ะ สภาระที่เกิดขึ้นเมื่อวันนี้ ตอนแรกเริ่มเบา และมีความรู้สึกเหมือนอยู่ในคลื่นลูกใหญ่ ๆ แบบคนกำลังจะจนน้ำ รุ่งขึ้นตัวเบาจนไม่มีน้ำหนัก และจิตเดินพุทธตลอดเวลา ลูกไม่ได้ เวียนศีรษะ ต้องนอนอยู่และไม่อยากรับประทานด้วย จิตนิ่งสบายนิ่มมาก นอนอยู่สองวัน ตอนกลางคืนของวันแรกที่นอนมีความรู้สึกว่าจะไปแล้วไม่กลับล่ะ จิตกำลังจะออกโยมกำหนดไว้ว่ารู้หนอน กีเสียหลับไปในเวลาไม่นาน รุ่งขึ้นวันที่สองที่นอนอยู่กีภานาพุทธตลอดเป็นอัตโนมัติ จิตสบายผ่องใส่มาก แต่กายรู้สึกเบาไม่มีน้ำหนักและเวียนศีรษะ เป็นอยู่ต่อมากกว่าสัปดาห์ แต่ก็พอไปทำงานได้บ้าง

เมื่อนอนอยู่บ้านทางโรงเรียนไม่มีครูยอมเข้าสอนแทน และด่าทั้งครูและนักเรียน นอนอยู่บ้านจิตรับรู้หมดทุกอย่าง และมีความรู้สึกว่ามีอะไรใหม่ ๆ เนื่องจากเรียนได้เลื่อนชั้น เวลาหนึ่งก็ยังเบา ๆ อยู่ อาการอักขันหนึ่งที่ดีก็คือ ความว่างเฉยของจิตต่อการกระทำกระทั้งของบุคคลภายนอกดีขึ้นมาก แต่ก็เป็นเพียงบางช่วง บางระยะ ก็ยังกลับทนยากอยู่ แต่บางที่ก็ว่างเฉยได้เลย ขอท่านอาจารย์โปรดแนะนำการปฏิบัติว่า เวลาใดควรจะทำอย่างไรจะจะก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมต่อจากสภาระที่กำลังดำเนินอยู่นี้

ตอบ จิตที่สงบผ่องใส่นั้นถูกต้องแล้ว ต่อไปควรพิจารณาแยกแยะร่างกายด้วยการใช้ปัญญาได้แล้วตามที่เคยอธิบายไว้ในหนังสือ ให้เป็นเป็นอสุกะ-ไตรลักษณ์ได้ก็ได้ตาม

แต่ณนัด ปัญญาจะพาก้าวเดินออกไปที่กว้างขวางเงิ่งว้าง ซึ่งผิดกับสม lokale อยู่มาก เวลาพักบริกรรมพุทธโกกีมี เวลาพิจารณาทางวิปัสสนานปัญญาเพื่อความเห็นแจ้งในกายกีมีสับเปลี่ยนวาระกัน

ใจดวงผ่องใส่นั้นและพาผู้บำเพ็ญถึงแคนประเสริฐເເກມ

ตาม หนูกำลังอ่านหนังสือ “เข้าสู่แคนอวากาศของจิตของธรรม” ของท่านอาจารย์ค่า อ่านแล้วหนูคิดว่าท่านอาจารย์คงจะเมตตามผู้ปฏิบัติใหม่ ซึ่งกำลังล้มลุกคลุกคลานอยู่นะ คง หนูอยากรบเรียนท่านอาจารย์ว่า ทำไมท่านอาจารย์ทำหนินผู้มีรูปภาพของครูบาอาจารย์ซึ่งเป็นภาพสมมุติ เพราะสำหรับผู้มีปัญหาน้อยเช่นหนู บางครั้งเกิดห้อ เพราะปฏิบัติไม่ได้ผล ก็รีบไปดูไปกราบรูปท่านอาจารย์บ้าง รูปท่านอาจารย์มั่นบ้าง เพราะหนูคิดว่าเป็นหลักชัยในชีวิตของเรา ที่เราควรจะถือเป็นกำลังใจในการมุ่งมั่นปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ของเรา แม้ไม่เหมือนหรือไม่เท่าท่าน แต่ก็ยังดีกว่ามองไม่เห็นครูอาจารย์เลย นะค่ะ หนูว่าท่านอาจารย์ต้องลงสารพวกรูปหรือศิษย์สมัยนี้มาก ๆ นะค่ะ เพราะสมัยนี้เรามีครูอาจารย์ที่ปฏิบัติจริง ๆ น้อยกว่าสมัยท่านอาจารย์มั่นนี่ชีวิตอยู่

หนูกราบเรียนท่านอาจารย์มาด้วยความเคารพ ถ้าลิ่งไดไม่สมควรหรือเป็นการล่วงเกินท่านอาจารย์ ขอท่านอาจารย์จงเมตตามายกโทษให้ด้วยค่า

ตอบ อาจารย์ไม่มีเจตนาตามนิรูปภาพของครูอาจารย์ทั้งหลาย ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ แต่อย่างใดเลย ยังกราบไหว้รูปภาพท่านอาจารย์เหล่านั้นทุก ๆ เช้าเย็นมิได้ขาดด้วย ทั้งยังพอยใจกราบไหว้ท่านตลอดไปจนวันวานวานแห่งชีวิตอีกด้วย

ที่พูดให้คนส่วนมากฟังเกี่ยวกับรูปภาพของอาจารย์เองนั้น เป็นอีกกรณีหนึ่งต่างหาก จึงกรุณาเข้าใจตามที่เรียนมาນี้

ปกติอาจารย์เป็นคนอภิพวานฯ ถ้าพูดเป็นเชิงตามนิตัวไว้ ความเย่อหยิ่งอันเป็นเรื่องของกิเลสไม่ค่อยแสดงตัวออกเพ่นพ่านนัก ดูมั่นคงดี จึงใช้วิธีนี้ปราบมั่นเรื่อยมา

ชรัวตาอภิพวานฯ

ป.ล.หนังสืออวากาศของจิตของธรรม เป็นธรรมที่ผิดร้อนอยู่มาก เพราะเทศน์สอนพระวัดป้าบ้านตาดโดยแท้ ซึ่งมีแต่องค์กิเลสหนา ๆ กันทั้งวัด เห็นว่าหมายสมกันดี สำหรับท่านที่มีกิเลสเบาบางอาจยัง ๆ ในสำนวนหนังสือก็เป็นได้ จึงต้องขออภัยไว้ด้วย

ชรัวตากิเลสหนา

ตาม ติดันได้รับความเมตตามาจากท่านอาจารย์ในเรื่องหนังสือและเทปธรรมะ ซึ่งเป็นคำเทศนาของท่านอาจารย์ ติดันเปิดฟังตลอดมา ปัจจุบันรู้สึกว่ามีความรับผิดชอบในการงานดีขึ้น ทั้งงานบ้านและงานที่ทำงานเท่าที่ติดันสังเกตดูรู้สึกว่า เวลาทำงานก็ไม่

ค่อยคิดฟังช้านเรื่องอื่น จิตใจอยู่ที่งาน โดยเฉพาะเวลาทำงานบ้านรู้สึกชอบมาก เพราะจะได้เปิดฟังเทปไปด้วย มีความสนใจอยู่กับการทำงาน พร้อมกับพยายามสำรวจตัวเองเวลาได้ฟังคำสอนของท่านอาจารย์ และพยายามปฏิบัติตาม ซึ่งก็ได้มั่งไม่ได้มั่ง แต่ก็พยายามอยู่เสมอมาค่ะ

ในช่วงปลายเดือน.. ที่ผ่านมา ดิฉันได้ไปอบรมที่วัด. เป็นเวลาเจ็ดวัน ได้รับการอบรมจากท่านเจ้าคุณ..ในช่วงเจ็ดวันนี้ ได้เริ่มฝึกนั่งสมาธิภานุพุทธ และฝึกเดินจงกรมด้วยเจ้าค่า ดิฉันรู้สึกว่าเดินจงกรมนี่จิตใจสงบดีมาก ความคิดไม่ค่อยฟุ้งช้านมากเท่านั้งภายน แต่ก็เป็นบางครั้งบางคราวที่ดีบ้างไม่ดีบ้าง แต่อย่างไรก็ตามจากการฝึกเจ็ดวันนี้ สิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือความศรัทธาที่เพิ่มมากขึ้น และทำให้มีความเพียรพยายามเพิ่มมากขึ้น ในอันที่จะก้าวเดินต่อไปเพื่อความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดนี้ ดิฉันทราบว่าสำหรับตัวดิฉันคงอีกนานกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง แต่ดิฉันก็คิดว่าจะพยายามสร้างบุญให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยการทำแต่สิ่งที่ดี ละเว้นการทำชั่ว และพยายามบำเพ็ญภารนาให้มาก ๆ อย่างนี้ได้ใช่ไหมเจ้าค่ะ

ท่านอาจารย์คุณอุษากรบกุนท่านอาจารย์ ขอท่านอาจารย์เมตตาแก่ดิฉันไม่ทราบว่าจะเป็นการรบกุนเกินไปหรือไม่ คือดิฉันอยากรบกุนขออนุญาตท่านอาจารย์ไปพักที่วัดป่าบ้านตาดเพื่อบำเพ็ญภารนา และเพื่อกราบท่านอาจารย์และได้รับฟังเทศนาจากท่านอาจารย์ ไม่ทราบว่าต้องเป็นผู้ที่ฝึกมานานพอสมควรแล้วหรือไม่เจ้าค่ะ ขอท่านอาจารย์เมตตาแนะนำด้วยนะเจ้าค่ะ

ตอบ ที่ว่าตัวคุณเองคงอีกนานกว่าจะถึงจุดหมายปลายทางพันทุกขั้นนั้น กรุณาอย่าปล่อยโอกาสให้กิเลสถือเอาเป็นเครื่องมือพาให้ว่าอย่างนั้น มันจะคุ้ว่าความท้อถอยน้อยใจมายัดใส่มือให้(ยัดใส่หัวใจ) แล้วอ่อนเปียกในการทำความดีเพื่อหนีจากอำนาจของมันที่คุณลัตว์โลกไว้ในเมื่อมือทั่วตรีภพ

กิเลสความมีดบودอยู่กับใจ มิได้อยู่กับกากลสถานที่เวลา ธรรมประทีปดวงสว่างก็อยู่กับใจ เกิดที่ใจ ไม่มีกากลสถานที่เวลา เช่นเดียวกัน กรุณาเปิดธรรมประทีปด้วยการทำเพ็ญขันที่ใจ จนกิเลสพังทลายลงจากใจนั่นแล้วคือความถูกต้องของชาวพุทธ ซึ่งเป็นคิชช์มีครุสั่งสอน อย่าคาดคะเนด้วยความเพลงกล่อมของกิเลสต่อไปอีก ถ้าไม่อยากให้มันมัดคอ (ดวงใจ) ติดกับต้นเสาภูจักรไม่มีวันพ้นโภคตลดอนนัตการล่อฉุกคิชช์มีครุต้องสู้ไม่ถอย

ความมีดแม่จะเคยมีมาตั้งก็ตั้งก็ลับไม่สำคัญ พอเปิดไฟจ้าขึ้นจะเดียวเท่านั้น ความมีดหายหน้าไปหมด ไม่มีอำนาจเอาภาระมาอ้างได้เลย กรุณาอ่านให้ถึ่งใจ อาจารย์พยายามเขียนให้คุณอ่านโดยตรง เขียนด้วยความถึงใจกับกิเลสและธรรมเครื่อง

ปราบปรามมัน ทั้งนี้ เพราะความเคียดแค้นแทนคุณที่กำลังจะตกเป็นเครื่องมือของมัน ในขณะจะบำเพ็ญความดีทั้งหลาย

เมตตาธรรมมาพร้อมนี้ อย่าเลี่ยกลข่องกิเลส

ข่าวตาเคียดแค้น

ป.ล. วัดเป็นวัดเพื่อแผ่นดิน มิได้นิยมคนเก่าคนใหม่ มิได้นิยมระดับชั้นภูมิใจ ๆ ทั้งลืน
พระไม่มีระดับ

ถาม ก่อนอื่นหนูต้องกราบของพระคุณเป็นอย่างสูงเลยนะครับ ที่ได้รับความเมตตา
เป็นอย่างมากจากหลวงปู่ นับตั้งแต่ได้มากราบมัสการเมื่อ...ตอนค่ำ ข้อธรรมและ
หลักการปฏิบัติที่ได้รับจากหลวงปู่ไปนั้นนับว่ามีประโยชน์เป็นอย่างมากค่ะ เพราะแต่
เดิมนั้นก็สนใจเรื่องการปฏิบัติมาก พยายามเข้าหาครูบาอาจารย์มากกต่อมาแล้ว แต่
ลองค์ท่านก็เมตตาสั่งสอนทุกองค์ แต่ว่าวิธีการและหลักการแต่ละองค์ก็แตกต่างกัน
ออกไป ซึ่งทุกองค์ท่านก็สอนให้มุ่งไปที่จุดหมายเดียวกันทั้งนั้น หนูขอกราบเรียนว่าสิ่ง
ที่ศึกษามานั้น อาจจะมากแบบหรือรู้มากเกินไปจนจับตันชนปลายไม่ถูก เลยยุ่งกันใหญ่
ค่ะ มาบัดนี้หลวงปู่ได้ปูพื้นฐานให้ใหม่ หนูก็พยายามเดินตามแล้วค่ะ

ขณะนี้กำลังเดินตามรอยโโคเพื่อจะได้ไปให้ถึงตัวโโค แต่หลวงปู่คุ้นทางที่กำลัง¹
เดินอยู่นี้ลำบากมากจริง ๆ อุปสรรคและขواกหนามเต็มไปหมด และขอยอมรับว่า
กำลังทั้งหักก้อ่อนเต็มที่ จะทำอย่างไรดีค่ะ บางครั้งห้อแท้ แต่ก็พยายามสอนตัวเจ้าของ
เองว่าให้ใช้ความพยายามให้มาก ๆ ขณะเขียนจดหมายอยู่นี่ก็เสียใจมากถึงกับร้องไห้
แล้วถามตัวเองว่าทำไมถึงอ่อนแอบนัก หลวงปู่ขาหนูตั้งจุดหมายไว้สูงมากที่เดียวคือมุ่ง
หวังถึงความหลุดพ้น ตามแบบอย่างของครูบาอาจารย์ ไม่ทราบว่าคิดแบบนี้ถูกหรือไม่
มักใหญ่ไฟ้สูงเกินไปหรือเปล่า

ขณะนี้หนูต้องการขวัญและกำลังใจจากหลวงปู่มากที่สุดค่ะ จะได้เป็นกำลังใน
การต่อสู้ต่อไป ถ้าไม่เป็นการรบกวนเกินไปขอความกรุณาจากหลวงปู่เขียนตอบทางจด
หมายก็แล้วกันนะครับ ถ้าหนูมีโอกาสและว่างพอดีเดินทางมาด้วยตนเองค่ะ แต่ภาระ
หน้าที่มีหลายอย่าง คือรับราชการเป็นอาจารย์สอนหนังสือ เป็นแม่บ้าน เป็นแม่ของลูก
สองคน อายุ ๖ ปีและ ๔ ปี และเป็นลูกของคุณพ่อคุณแม่ซึ่งท่านกำลังชราแล้วต้องการ
ผู้ดูแล ภาระเหล่านี้ก็จำเป็นอยู่เรื่องที่จะต้องทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ จะออกไปปฏิบัติอย่าง
เต็มตัวอย่างเช่นคุณหญิง...หรือพี่...ก็ทำยากค่ะ แต่หนูก็พยายามหาเวลาและโอกาสทำ
ที่บ้าน แม้แต่ออกจากบ้านเมื่อพบเห็นอะไรก็เอามาพิจารณาให้เป็นธรรมอยู่เหมือนกัน

หลวงปู่ค่ะ จริตนิสัยหนูถูกกับธรรมะของหลวงปู่มากที่เดียว ชอบฟังเทศนาที่
สุด ฟังแล้วเอามาพิจารณา พยายามศึกษาและปฏิบัติตาม ขณะนี้ปฏิบัติตามได้บางสิ่ง

บางอย่างนะคะ ยังไม่สามารถรับได้ทั้งหมดค่ะ อันนี้ต้องขอเวลาหน่อยนะคะ นิสัยที่ไม่ดีในตัวอีกอย่างคือใจร้อน เอาแต่ใจเจ้าของ ถ้าหลวงปู่จะช่วยปราบให้ด้วยจะเป็นการดีมาก การเอาแต่ใจเจ้าของนี้ทำให้มีทิฐิมานะมาก ทำอย่างไรดีคะหลวงปู่ บางทีรู้สึกตัวบางทีขาดสติค่ะ หลวงปู่สอนอย่างหนัก ๆ เลยนะคะ ปราบแรง ๆ มันจะได้ลงเลี้ยที หนูจะยินดีมากต่อคำสอนทุกอย่างที่จะได้รับ หนูจะตั้งใจรอดอยู่ด้วยด้วยกำลังของเจ้าของเอง บางครั้งก็พ่ายแพ้อย่างไม่เป็นท่า น่าอายที่สุดเลยนะคะ ขอกราบเรียนสารภาพตามความจริงทุกอย่างเลยค่ะ

สุดท้ายนี้หนูขอาราธนาคุณพระคริรัตนตรัย และอานาจบุญกุศลที่หนูได้บำเพ็ญมาทั้งหมด จงดลบันดาลให้หลวงปู่มีสุขภาพและอนามัยดีขึ้น ขอให้แข็งแรงมีอายุยืนยาว เพื่อที่จะได้เป็นที่พึ่ง เป็นขวัญเป็นกำลังใจแก่พุทธบริษัทต่อไปตระบันนาน เท่านานนะคะ หนูคิดถึงและเป็นห่วงเรื่องสุขภาพของหลวงปู่มาก พยายามตามข่าวคราวจากครูบาอาจารย์ตลอดจนพระเณรที่ท่านไปพบหลวงปู่เสมอค่ะ ตอบ จงเดินตามรอยโโคตามที่สอนนั้นจะไม่ผิดหวัง จะต้องถึงตัวโโคในวันเวลาหนึ่งแน่นอน ขอแต่อวยป่าปล่อยรอยโโคกี้เป็นพอ

ความจำกัดความจริงต่างกันมาก การเรียนรู้กับการปฏิบัติรู้จึงต่างกันมากกว่าฟ้ากับดิน ดังนั้นการสอนจากภาคปิยติกับภาคปฏิบัติจึงถูกต้องแน่นอนผิดกันอยู่มาก ตามหลักความจริง

ทางโลก็ทำไปตามความจำเป็น ทางธรรมก็ดำเนินไปในคน ๆ เดียวกันนั้นแล้วไม่เกิดไม่ขวางกันถ้าเราไม่ทำให้เกิดขวางเอง เพราะธรรมกับโลกก็อยู่ในคน ๆ เดียวกันนี้ ขออย่าทะเลกับตัวเองให้เสียงานเสียประโยชน์ก็เป็นพอ

ความท้อแท้เป็นกองทัพกิเลสเหยียบย่าธรรม ความบึกบึนต่อสู้เป็นกองทัพธรรมยำยิกิเลส จงมั่นใจอย่างหลังนี้ถ้าอยากพ้นทุกข์สมเจตนาที่ตั้งไว้สูงนั่น การตั้งเจตนาไว้สูงในทางดีและดีเลิศนั้นถูกต้องเหมาะสมกับภูมิมนุษย์ชาวพุทธเราแล้ว เป็นเพียงระมัดระวังกองทัพข้าศึกคือกิเลสจะแอบเข้าทำลายให้ล้มละลายเท่านั้น

เอาให้ดีตามที่สอนไว้นั้น ๆ ชี้แจงใจในการสอนแก่ผู้ฟังอย่างยิ่งทุกบททุกบท ทั้งเขียนทั้งเทปในเทคโนโลยี ไม่สังสัยลูบคลำในการปฏิบัติตามและการสั่งสอน ผู้อบรมศึกษาจึงไม่ควรหาเรื่องสงสัยลูบคลำมาทำลายตัวเองโดยใช่เหตุ

ศาสนาธรรมเอื้อมมืออุดลากสัตว์โลกให้พ้นจากโกลกนตสัตว์ทุกบททุกบท ด้วยสภากาชาดธรรมอยู่เรื่อยมา ไม่เคยมีคำว่าครึ้ล้าสมัย นอกจากคนที่เน่าเฟะทั้งทั้งไม่ตายเท่านั้น จะหาเรื่องทำหนิศาสนาธรรมได้ลงคอก แล้วก็เข้าไปขวางในหัวอกตัวเองนั้นแล

กิเลส สรณ์ คุจฉามิ กับ พุทธ อธมุ่ง สงฆ์ สรณ์ คุจฉามิ นั้นต่างกันมาก และจะมีและมี-เกิดจากใจดวงเดียวกันนี้แล (ใจเราเอง) ถ้าคัวกิเลสมาเป็นสรณะก็จะมีไปกับมัน ถ้าคัวธรรมมาเป็นสรณะก็ ใช่ติ ๆ ประยอน พงให้ถึงใจ จะถึงธรรมสรณะไม่สักสัย

ขอรับความคิดเห็น

ตอบปัญหาของท่านผู้ถูก
เกี่ยวกับพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

โดย

พระมหาบัว ญาณสัมปันโน^๑
วัดป่าบ้านตาด อุตรธานี

นับตั้งแต่วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๑๕ เป็นต้นมาได้มีสุภาพบุรุษสุภาพสตรี ulatory ท่านทั้งใกล้และไกลอยู่กันมาตามปัญหาธรรมในแห่งต่าง ๆ ทั้งอุตสาห์มาด้วย ตัวเอง ทั้งมีจดหมายมาถามมิได้ขาดແแทบตอบไม่ทว่าไห ต้นเรื่องมีสาเหตุสืบเนื่อง มาจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๑๕ โดยท่านคึกฤทธิ์เป็นผู้ เขียนขึ้น ความจริงท่านก็เขียนดีน่าฟังอยู่แล้ว ไม่น่าจะมีปัญหาที่ควรยุ่งเหยิงวุ่นวายถึง ขนาดที่กำลังเป็นอยู่เวลานี้ เพื่อช่วยกันแบ่งเบาไปบ้าง จึงขอเรียนตอบด้วยการเล่าเรื่อง ท่านอาจารย์มั่นให้ฟัง ซึ่งบางเรื่องเห็นว่าเหมาะสมกับเหตุการณ์ที่กำลังเป็นอยู่

เพียงเท่านี้ก็พอทำให้คิดและทราบได้ในหลักจิตของชาพุทธเราว่า ยังมีท่านที่ ลังเลงสัยธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติอยู่มาก จึงทำให้วัดกถึง ปฏิเวชธรรมที่เป็นผลแสดงขึ้นในลักษณะต่าง ๆ กัน จากการปฏิบัติของท่านผู้บำเพ็ญ อยู่ไม่น้อยว่าจะเป็นธรรมสุดเอื้อมหมดหวังในสมัยปัจจุบัน เพราะความจริงใจใน ธรรมมีน้อย เนื่องจากถูกทุ่มเทไปทางอื่นเสียมาก มิได้คำนึงเหตุผลของมานะ จึงอด คิดเป็นห่วงมิได้ในเรื่องดังกล่าวมา เฉพาะองค์ท่านพระอาจารย์มั่นที่ผู้เขียนเหตุทุนสุด จิตสุดใจนั้น แม้ท่านจะถูกวิพากษ์วิจารณ์และตำหนิติชมในลักษณะยกขึ้นทุ่มลง หรือ ด้วยวิธีการใด ๆ จนไม่มีชิ้นส่วนอะไรมติดต่อกันและกลายเป็นผุยผงไปตามอากาศก็ตาม ผู้เขียนมิได้มีอะไรหวั่นวิตกไปด้วยท่านเลย แม้กิเลสจะแสนหนาแน่นภายในใจอยู่ขนะ นี้ก็เดิด แต่ที่ไม่แน่ใจอยู่เวลานี้ คือความรู้ภัยในของท่านพระอาจารย์มั่น ประเภทที่ ลึกลับซับซ้อนเกินกว่าความคิดด้านเดียวของสามัญธรรมดาทั่วไป เฉพาะอย่างยิ่งผู้ ครองพระไตรปิฎก แต่ไม่เคยสนใจมองดูหัวใจตนว่าเป็นอย่างไรบ้างเลย มีแต่เที่ยว ภาคต้อนล่าธรรม ท่านที่รู้เห็นจากการปฏิบัติทางจิตตภาวนาในแห่งต่าง ๆ ไม่มีประมาณ นั้น ให้เข้าสู่งจำกัดคือพระไตรปิฎกโดยถ่ายเดิยวนั้นแล ที่น่าเป็นห่วงมาก กล่าวว่าอก จะแตกไปเสียก่อน ทั้งที่ธรรมท่านที่กำลังถูกกว้างต้อน ก็ยังไม่เข้าสู่จุดหมายให้หมด สิ้นไปได้

เมื่อมีเหตุอันควรกล่าวถึงองค์ท่านอาจารย์มั่นอีก ผู้เขียนก็จะกล่าวถึงความรู้ท่านที่ยังไม่เคยกล่าวเสียบ้าง เพื่อท่านที่มีความสามารถในทางนี้ จะได้ช่วยกวดต้อติชมไปตามนิสัย ซึ่งอาจเป็นการช่วยสังคายนากลั่นกรองธรรมเลื่อนให้หมดสิ้นไป เหลือไว้แต่ธรรมของจริงล้วน ๆ หากอยู่ในฐานะที่ควรเป็นได้ ลำพังผู้เขียนเพียงคนเดียวไม่อาจเห็นความผิดพลาดและความบกพร่องของท่านและของตนได้โดยทั่วถึง จึงขอเล่าเรื่องท่านแต่เพียงเอกสารไว้ ณ ที่นี้บ้าง

ท่านเคยเล่าให้สานุคิชัยฟังในโอกาสต่าง ๆ กันอยู่เสมอมาว่า วันคืนหนึ่ง ๆ ธรรมประเกทต่าง ๆ ปรากฏขึ้นภายในใจท่านเสมอจนไม่อาจถอนหายใจได้ ล้วนไม่เคยคาดคิดว่าจะรู้เห็นก็รู้เห็นขึ้นมาเรื่อย ๆ จึงทำให้ท่านแน่ใจหายสงสัยในธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้นในพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายหลังจากตรัสรู้และบรรลุธรรมแล้ว จนถึงกาลเดี๋ยว ปรินิพพานว่ามีมากต่อมาก ราواท้องฟ้ามหามุทรสุดจะประมวลได้ ธรรมที่เป็นพระวิสัยของพระพุทธเจ้าทรงรู้เห็นโดยเฉพาะไม่อยู่ในวิสัยของสาวกจะพึงรู้ได้ก็ได้ ธรรมที่อยู่ในวิสัยของสาวกบางองค์อาจรู้ตามได้ แต่ไม่อาจแสดงให้แก่ใครรู้และเข้าใจได้ก็ได้ ยังมีอีกมากมาย

ท่านว่า ธรรมที่ไม่ได้จากรักไว้ในพระบาลีแห่งพระไตรปิฎกนั้นเทียบกับน้ำในมหาสมุทร ส่วนธรรมที่มาในพระไตรปิฎกนั้นเทียบกับน้ำในตุ่มในไหเท่านั้นเอง จึงนำเสียดายที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ผู้เชี่ยวชาญนิพพานไปแล้วตั้งหลายร้อยปี จึงมีผู้คิดได้และจากรักธรรมเหล่านั้นขึ้นสู่คัมภีร์ตามความสามารถของตน ซึ่งโดยมากการจากรักก็ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของผู้จัดทำอีกเช่นกัน จึงไม่แน่ใจว่าจะได้ธรรมที่ถูกต้องแม่นยำถึงใจเสมอไป ไว้ต้อนรับอนุชนรุ่นหลังได้อ่านได้ชมเพียงไร เฉพาะความรู้สึกของผองเองว่าธรรมที่ออกจากพระไโภชูของพระพุทธเจ้า ซึ่งฉายอุกมาจากพระทัยที่บริสุทธิ์นั้นเป็นธรรมถึงใจสุดจะกล่าว เพราะเป็นธรรมถึงเหตุถึงผลอยู่กับพระทัยที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ แล้ว จึงเป็นธรรมที่อัศจรรย์ และมีอานุภาพมากผิดธรรมด้วยรับจากพระไโภชูจึงมีทางบรรลุธรรมผลได้ง่ายและมีจำนวนมากมายเหลือจะพรรณนา

บรรดาธรรมเหล่านั้น ไม่ว่าพระพุทธเจ้าและสาวกแสดง ย่อมเห็นผลประจักษ์ แก่ผู้รับฟังอย่างถึงใจ ส่วนพระไตรปิฎกที่พวกราศีกษาจดจำกันมานั้น มีครับบ้างได้บรรลุธรรมผลในขณะที่กำลังฟังและศึกษาอยู่ แต่ไม่ได้ปฏิเสธว่าไม่มีผล เมื่อเป็นเช่นนี้ธรรมทั้งสองนั้น ธรรมใดเป็นธรรมที่มีคุณค่าและนำหันกماกว่ากันเล่า ? ลองพิจารณาดูซึ่พวกรท่าน ถ้าว่าพม่าเรื่องป่าເຄື່ອນນາມຸດ สำหรับพมเองมีความรู้สึกอย่างนี้ และเชื่อย่างเดิมใจว่า ธรรมจากพระไโภชูนั้นแล คือธรรมประเกทตอนรากถอนโคนกิเลสทุกประเกทได้อย่างถึงใจทันควร ดังพระองค์ทรงใช้ถอดถอนกิเลสแก่มวลสัตว์มาแล้วจน

สะเทือนโลกทั้งสาม ผสมจึงไม่ประส่งค์และส่งเสริมให้ท่านหั้งหularyเย่อหยิ่ง ทำตัวเป็นตัวบุ้งตัวหนอนคอยกัดแหะกระดาษแห่งคัมภีร์ใบลานอยู่เปล่า ๆ โดยไม่สนใจพิจารณาสักธรรมอันประเสริฐที่มีอยู่กับตัว แต่มาไปยึดธรรมที่ศึกษามาถ่ายเดียว ซึ่งเป็นสมบัติของพระพุทธเจ้ามาเป็นสมบัติของตนด้วยความเข้าใจผิด ว่าตนเรียนรู้และฉลาดพอตัวแล้ว หั้งที่กิเลสยังคงเดิมหัวใจยิ่งกว่าภูเขาไฟมิได้ลดน้อยลงบ้างเลย จงพากันมีสติค่อยระวังตัว อย่าให้เป็นคนประเภทใบลานเปล่า ๆ เรียนเปล่าและตายทึ่งเปล่าไม่มีธรรมอันเป็นสมบัติของตัวอย่างแท้จริงติดตัวบ้างเลย

การกล่าวทั้งนี้ผมมิได้กล่าวเพื่อประมาทธรรมของพระพุทธเจ้า ธรรมย่อมเป็นธรรม ทั้งธรรมในใจและธรรมนอกใจ คือธรรมในบาลีพระไตรปิฎก แต่ธรรมในพระทัยที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงเอง พุทธบริษัทได้บรรลุธรรมผลต่อพระพักตร์ของพระองค์แต่ละครั้งมีจำนวนมาก ส่วนธรรมที่ Jarvis ขึ้นสู่คัมภีร์ใบลานนั้นมีผลผิดกันอยู่มากดังที่ปรากฏในตำรา จะนั้นธรรมในพระทัยจึงเป็นธรรมที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ แต่เมื่อพระองค์และพระสาวกซึ่งเป็นเจ้าของเต็จเจ้าสูนพพานแล้ว จึงมีผู้ Jarvis กายหลังซึ่งอาจแฝงไปด้วยความรู้ความเห็นของผู้จด Jarvis อันเป็นเครื่องยังธรรมนั้น ๆ ให้ลดคุณภาพ และความศักดิ์สิทธิ์ลงตามส่วน ครก์ไม่อาจทราบได้

นี่เป็นคำที่ท่านพระอาจารย์มั่นเคยพูดอยู่เสมอ กรุณาท่านที่ส่งสัญญาณมาโดยทางจดหมาย วินิจฉัยตามที่เรียนมาນี้ ส่วนที่นอกเหนือไปจากคำที่ท่านเคยพูดไว้ ผู้เขียนไม่อาจวินิจฉัยให้หายสงสัยได้ เพียงแต่ประคองร่างสีบีชิตไปวัน ๆ ก็ยังหลับก้มกราบอยู่แล้ว จึงกรุณาเห็นใจและขอภัยมาก ๆ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ส่วนท่านที่ถามมาตามหนังสือสยามรัฐตอนสุดท้ายว่า ที่หลวงพ่อมั่นท่านต่อสู้กับความโน่งหลงมายของมนุษย์ ท่านได้ชัยชนะทำให้ครได้ความฉลาดขึ้นหรือไม่ หรือฉลาดจนหรือว่าท่านตายเปล่า? สำหรับท่านผู้เขียนประวัติท่านมีความเห็นว่าอย่างไรบ้าง? นั้น

ถ้าพอมีสติระลึกตนได้อยู่บ้างว่ายังไง ยังหลงมายอยู่หรือไม่ หรือฉลาดจนถึงไหนแล้ว และเห็นว่าวิธีการที่ท่านดำเนินเป็นนิยามนิกธรรมอยู่บ้าง ธรรมนั้นและวิธีนั้นก็ควรจะทำคนโน่ให้ฉลาด และทำคนหลงให้รู้สึกตัวได้ ไม่ตายเปล่าแบบท่านอาจารย์มั่น ซึ่งกำลังเป็นปัญหาอยู่เวลานี้ ไม่มีใครอาจแก่ให้ตกไปได้ ถ้าไม่แก่ที่ตนซึ่งกำลังเป็นปัญหาตัวใหญ่อยู่กับทุกคนว่า จะตายเปล่าหรือจะตายที่เต็มไปด้วยอะไรบ้างด้วยกันไม่มีข้อยกเว้น

และท่านที่ถามอย่างกว้างขวาง แล้วมาสรุปความลงว่า การวิจารณ์ว่าเรื่องพระอรหันต์มาสนหนาธรรม และมาแสดงท่านนิพพานต่าง ๆ กัน ให้ท่านอาจารย์มั่นดูมิได้

มีในพระบาลีนั้นจริงไหม? การวิจารณ์เป็นความจริงหรือไม่ ถูกต้องหรือไม่ ท่านเป็นผู้เรียบเรียงจะวินิจฉัยว่าอย่างไร ขอคำแนะนำด้วย

ปัญหาเหล่านี้เข้าใจว่า ได้เรียนตอบลงในคำบอกเล่าของท่านพระอาจารย์มั่น ซึ่งเขียนผ่านมาแล้ว ผู้เขียนมิใช่คนวิเศษวิโสเป็นคนใหญ่คนโต มีความรู้ความฉลาดเลื่องลือมาจากการโลก宦 ก็เป็นคนสามัญธรรมชาติที่มีกิเลสเต็มหัวใจเราดี ๆ นี่เอง ท่านผู้วิจารณ์และท่านผู้อ่านทั้งหลายก็เข้าใจว่า คงเป็นคนสามัญธรรมชาติด้วยกัน ส่วนท่านพระอาจารย์มั่น ซึ่งเป็นเจ้าของประวัตินั้น ท่านเป็นพระประเภทใด ผู้เขียนไม่กล้าอาจเอื้อมวิจารณ์ทำนายท่านได้ กลัวตกนรกทั้งเป็น ยังอาลัยเสียด้วยอยากอยู่ในโลกเหมือนคนทั่ว ๆ ไปอยู่

การที่ความรู้ความเห็นของท่านพระอาจารย์มั่น จะมีในพระบาลีหรือไม่นั้น ถ้าพระไตรปิฎกมิได้ตั้งตัวเป็นกองของปราบปรามผุกขาด ผู้ปฏิบัติก็มีสิทธิจะรู้ได้ในธรรมทั้งหลายตามวิสัยของตน ดังพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายทรงรู้เห็นมากก่อนพระไตรปิฎก ยังไม่อุบัติ ถ้าธรรมเหล่านี้และท่านเหล่านี้จะพอเป็นความจริง เป็นความถูกต้องได้และเป็นส่วนของโลกได้ ก็เป็นมากก่อนพระบาลีแล้ว ถ้าปลอมก็ปลอมมาแล้วอย่างไม่มีปัญหา จึงขอให้ท่านวินิจฉัยเลือกເອາตามชอบใจว่าจะเอา พุทธ อรุณ สงฆ์ สารณ คุณามิ หรืออะไร ๆ ผ่านสายตาสัมผัสใจก็ สารณ คุณามิ รำไปแบบกินไม่เลือกแต่เวลาเจอกัน....

อันเนื่องมาแต่ประวัติ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตต์

ม.ล. จิตติ นพวงศ์
คัดจากหนังสือพิมพ์ครีลปดาห์
ฉบับที่ ๑๐๗๕ วันศุกร์ที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๕

ปัญหาที่เป็นเหตุให้ต้องมาเขียนเรื่องนี้มีอยู่ว่า เป็นไปได้หรือ ที่พระอรหันต์จะมาสอนธรรมกับท่านพระอาจารย์มั่น จนกระทั่งถึงแสดงท่านนิพพานให้ท่านดูต่าง ๆ กัน ในเมื่อไม่ปรากฏในพระบาลีว่า พระอรหันต์นิพพานไปแล้วจะมาทำเช่นนั้น

เหตุผลเท่านั้นที่ทำให้มุขย์สูงกว่าลัตว์ ทำให้คนฉลาดแตกต่างจากคนโน้ แต่ก็ต้องเป็นเหตุผลที่ถูกต้องตามความจริงแท้ มิใช่ลักษณะที่คนทรงปัญญาความถือและก็ไม่ถือไว้ตามลำพังตน ยังพยายามจะให้คนอื่นทึ่งหลายถือไว้เหมือนตนด้วย ให้กล้ายเป็นผู้ทรงปัญญาเหมือนตนด้วย

ก็ถูกต้อง ที่ไม่มีปรากฏในพระบาลีว่าพระอรหันต์ที่นิพพานไปแล้วจะมา
สันทนากรรมกับคนที่ยังไม่นิพพาน แต่ก็ไม่มีปรากฏในพระบาลีเลยว่า พระอรหันต์ที่
นิพพานแล้วจะมาทำเช่นนั้นไม่ได้เป็นอันขาด ในกรณีนี้ เหตุผลต้องอยู่ที่ตรงนี้ อะไร
ที่ไม่ถูกนำมาอ้างถึง ไม่จำเป็นต้องไม่มีอยู่ ปรากฏทางพระพุทธศาสนาที่แท้จริงทั้ง
หลายท่านทราบในขณะที่ปรากฏจอมปลอมไม่อาจรู้ได้ ว่า nok จากที่ปรากฏในพระบาลี
ยังมีอะไร ๆ ที่อัศจรรย์วิจิตรพิสดารอีกมากนัก ผู้ที่เกิดมาไม่เคยปฏิบัติธรรม หมกมุ่น
วุ่นวายอยู่แต่กับความสกปรกโลโคลกทุกломหายใจเข้าออก จะรู้จักลิ้งบริสุทธิ์สูงส่งทางใด
เสmon เหมือนมิได้ได้อย่างไร

ระหว่างพระกับมาร ไครหลงเชื่อมาร มารก็พาไปนรกเท่านั้น ท่านอาจารย์มั่นก็ตาม ท่านอาจารย์พระมหาบัวก็ตาม ท่านเป็นพระ

หรือถ้าไม่อยากจะเชื่อในเรื่องนี้ อย่างจะเชื่อตัวเองก็ต้องทำตัวเองให้เหมือนท่านอาจารย์ท่านเสียก่อน ให้เห็นเท็จและจริงด้วยตัวเองเสียก่อนนั้นแหล่แล้วจึงควรอ้าปากวิจารณ์เรื่องนี้ ไม่เช่นนั้นก็จะไม่พ้นต้องเป็นคนโงตัวใหญ่ ที่คิดจะยกตัวให้สูงขึ้นด้วยการพยายามปีนป่ายเหยียบย่า กระทีบยอดเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุ ท่ามกลางสายตาของพหุชนคน จะพ้นสภาพย้อยยับไปไม่ได้เลย

การเข้าใจความพระบาลีให้ถูกต้องนั้น อย่าคิดว่าง่าย ต่อให้ได้ซื่อว่า เป็น ประณย์ทางโลก อ่านหนังสือหมวดโลกก็ตาม

ถ้าพระพุทธเจ้า และพระอรหันต์นิพพานแล้วจะต้องดับลิน ถึงขนาดที่ไม่มี เรื่องจะพูดถึงท่านได้อีกต่อไปจริง แล้วทุกวันนี้พระพุทธ พระธรรม พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้หายไปแล้ว หรือทุกวันนี้ไม่มีพระพุทธ พระธรรม พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ว ที่ให้ถึงพระพุทธ พระธรรม พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่พึงสูงสุดกันนั้น หมายถึงให้ถือล้ม ถือแล้งหรือหือ ไม่มีความจริงกระนั้นหรือ

ปฏิเสธเสียก่อนว่า พระพุทธ พระธรรม พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีใน ปัจจุบัน ปฏิเสธเสียก่อนว่าพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ ไม่มีในปัจจุบัน แล้วนั่นแหล่ะ จึงปฏิเสธเรื่องราวระหว่างพระอรหันต์ที่ท่านนิพพานแล้วกับ ท่านพระอาจารย์มั่นได้

**ปัญหา ม.ร.ว. คึกฤทธิ์
สยามรัฐ ฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๑๕**

ได้มีท่านผู้มีใจกรุณามอบหนังสือให้ผมเล่มหนึ่ง เป็นหนังสือประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตต์ธรรม ซึ่งท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด อุดรธานี เป็นผู้เรียนเรียง

หนังสือเล่มนี้ ผมเข้าใจว่าได้พิมพ์แจกไปแล้วเป็นจำนวนมาก เล่มที่ผมได้รับมาหนึ่ง เป็นเล่มที่เพิ่งได้พิมพ์ขึ้นใหม่ และผมก็เพิ่งได้เคยอ่านหนังสือเล่มนี้ในคราวนี้ ที่ได้นำเอาหนังสือเรื่องนี้มาเขียนถึงในคอลัมน์นี้ ก็ เพราะเห็นว่าหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่น่าอ่านอยู่มาก ใครที่ยังไม่เคยอ่านก็ควรจะได้หามาอ่านเสีย ที่ว่าเป็นหนังสือที่น่าอ่านนั้น ผมหมายถึงวิธีเขียนหนังสือของท่านอาจารย์พระมหาบัว ผู้เรียนเรียงหนังสือเล่มนี้ ขึ้นเป็นลำดับๆ เมื่อจับหนังสือเล่มนี้ขึ้นอ่าน ก็สังเกตได้ทันทีว่าท่านผู้เรียนเรียง ท่านได้เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นตามสบายนของท่าน เมื่อผู้เขียนหนังสือเขียนตามสบายนั้น ของคนอ่านก็เกิดความรู้สึกว่าตามสบายนั้นถูกต้องตามไป และอ่านหนังสือขึ้นตามสบายนั้นตามสบายนั้นได้ตามสบายนั้นแล้ว ผมเองก็เริ่มอ่านตามสบายนี้อยู่ ๆ ไป และถ้าไม่มีธุระบางอย่างมาขัดข้องเสียแล้วก็คิดว่า คงจะได้อ่านเรื่อยไปจนจบในรวดเดียวแน่นอน

อย่างไรก็ตาม เมื่ออ่านจบแล้วก็เกิดความนับถือเลื่อมใสในท่านเจ้าของประวัติคือพระอาจารย์มั่น ภูริทัตต์ธรรมเป็นอย่างยิ่ง ในการเขียนประวัติของท่านพระอาจารย์มั่นนั้น ท่านอาจารย์พระมหาบัวได้เขียนอย่างตามสบายนของท่านจริง ๆ กล่าวคือนึกถึงเรื่องอะไรออกท่านก็เขียนลงไว้ ไม่ได้เขียนประวัติอย่างคนอื่นเขียนตามธรรมชาติ แต่มีการสอดแทรกธรรมะที่พระอาจารย์มั่นได้สั่งสอนสานัคชิษย์ของท่านไว้ ในหลายที่หลายแห่งโดยตลอด นอกเหนือนั้นก็ยังได้เขียนถึงเหตุการณ์อันน่าสนใจ น่าตื่นเต้นอีกมากมายหลายอย่างในชีวิตของพระอาจารย์มั่นลงไว้เป็นระยะ ๆ ไป

การอ่านหนังสือธรรมะล้วน ๆ นั้น มักจะเป็นงานหนักของคนส่วนมาก เพราะต้องใช้สติปัญญามากอยู่ในการอ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันถูกต้อง และสติปัญญาที่มีให้ใช้มากเข้า ก็เกิดความเห็นด้วยทางสมองขึ้นได้ การอ่านหนังสือธรรมะจึงอ่านได้รวดเร็วจนไม่ง่าย เฉพาะตัวผมเองไม่เคยประภูมิว่าทำได้ แต่หนังสือที่ท่านอาจารย์พระมหาบัวแต่งขึ้นนี้ ท่านมีวิธีเขียนของท่านจากข้อความอันเป็นธรรมะไปยังข้อความเกี่ยวกับเหตุการณ์อื่นที่น่าตื่นเต้นบ้าง น่าสนใจบ้าง จนความเห็นด้วยอยู่ใน

การอ่านนั้นไม่เกิดขึ้น เพราะเมื่อเห็นอยู่ในรูปแบบแล้วก็มีเรื่องอื่นที่เรียกร้องความสนใจในทางอื่นมาให้อ่านต่อไป ในจังหวะที่พอดีทุกครั้งไป เป็นการพักสมองไปในตัว

เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้จบลงแล้ว ก็เกิดความรู้สึกขึ้นในใจว่าได้อ่านชีวิตของนักต่อสู้ที่มีความแข็งแกร่งและมีกำลังมากคนหนึ่ง รูปเรื่องที่เกิดขึ้นในใจนั้น เป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างพระอาจารย์มั่นกับความโน่งหลงมagyของมนุษย์ ข้อความที่ท่านอาจารย์พระมหาบัวเก็บเอามาลงไว้ในหนังสือ จากเทคนิคของพระอาจารย์มั่นในหลายที่ หลายแห่งนั้นแสดงให้เห็นได้ชัดว่า ท่านต้องทำการต่อสู้อย่างหนักกับกิเลสตัณหาของมนุษย์ และความโน่งหลงมagyของมนุษย์ หรือมิฉะนั้นการโต้ตอบของท่านกับผู้ที่มาตั้งปัญหาตามท่านต่างๆ นั้น ก็แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้นั้นเช่นเดียวกัน เป็นต้นว่า ท่านเทศน์สั่งสอนพระภิกษุสงฆ์ผู้เป็นสามัคคิ์ของท่าน ว่าอย่ามีก้าวเมื่อได้มาบวชแล้วจะต้องเป็นคนตีที่อยู่ในศีลธรรมเสมอไปพระบานันด์ทำได้ถึงสามทาง คือทางกายกรรมทางวจีกรรม และทางมโนกรรม ถึงแม้ว่าพระภิกษุสงฆ์จะไม่ทำบาปด้วยกายและด้วยวาจา ก็ยังไม่แน่ก้าว่าพระภิกษุสงฆ์เหล่านั้น จะเป็นผู้พ้นจากบาปแล้วหรือไม่ เพราะอาจยังทำบาปทางใจอยู่ก็ได้ และทราบได้ที่ยังทำบาปทางใจอยู่แล้วกลับไปนึกเลียร์ตันเป็นผู้ที่อยู่ในศีลธรรมอันดีแล้ว พระเช่นนั้นจะยิ่งสั่งสอนบ้าให้มากหนักขึ้นไปอีก ฟังดูแล้วก็จับใจ

เมื่อท่านจาริกไปถึงเมืองนครราชสีมา มีผู้มาถามท่านว่าในการที่ท่านมายังนครราชสีมาคราวนี้ท่านมีความประสันต์ที่จะมาแสวงหารรคผลอันใด ท่านตอบว่า อาตมาเป็นคนไม่ทิวเลียแล้ว ธรรมชาตของคนไม่ทิวคือยื่อมไม่แสวงหาอันใดทั้งสิ้น พังแล้วก็จะได้พิลึก

ทั้งที่หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่อ่านสนุกอ่านเพลิน แต่ขณะที่อ่านนั้นก็เกิดความกังวลขึ้นเรื่อยๆ ท่านอาจารย์มั่น ภูริทต์ตระนั่น ท่านเป็นอาจารย์ทางวิปัสสนา ซึ่งมีผู้เคราะพนับถืออยู่อย่างมาก เมื่อได้อ่านประวัติของท่านก็เกิดความสนใจจนกลับเป็นความร้อนใจที่จะได้ทราบถึงการปฏิบัติของท่านในทางวิปัสสนา แต่หนังสือเล่มนี้ก็มิได้บอกไว้ คงบอกแต่ตัวปฏิบัติของท่าน เช่นท่านนั่งสมาธิเวลาใด เดินจงกรมเวลาใด ฉันอาหารจากบาร์เป็นประจำและฉันวันละหนึ่งเดือนเท่านั้น นอกจากนั้นก็มีเรื่องเกี่ยวกับการเดินทางของท่านเพื่อไปพำนักอยู่ในที่วิเวกตามป่าเขาหรือในถ้ำ ซึ่งก็เป็นเรื่องน่าตื่นเต้นน่าสนใจดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

โดยเฉพาะเรื่องระหว่างพระอาจารย์มั่น และสัตว์ป่าต่างๆ ที่ท่านได้พบเห็น เช่น เสือบ้าง ผู้ลิงบ้าง และช้างบ้านนั้น แสดงให้เห็นเมตตาอันมีต่อสัตว์ทั้งปวงของพระพุทธศาสนาอย่างเด่นชัด เมตตาของพระอาจารย์มั่นอันมีต่อสัตว์ทั้งปวงนี้ นา

ปรากฏเป็นแสงสว่างขึ้นในตอนท้ายของหนังสือ พระอาจารย์มั่นไปอาพาธหนักอยู่ที่บ้านผือ อันเป็นบ้านป่านอกอำเภอเมืองสกลนคร เมื่อท่านทราบแล้วว่าท่านจะต้องถึงกาลกิริยาในครั้งนั้น ท่านก็เร่งรีบให้บรรดาศิษย์ทั้งหลายของท่าน พาตัวท่านไปยังตัวจังหวัดสกลนคร เพื่อที่จะได้มรณภาพที่นั้น ท่านได้กล่าวว่า หากท่านมรณภาพลงที่บ้านผือ อันเป็นลักษณะที่ไม่มีตลาดขายอาหารแล้ว ผู้คนที่มาเคารพท่านเป็นจำนวนมากมายเมื่อท่านมรณภาพแล้ว ก็จะต้องซื้ออาหารจากบ้านผือนั้นเอง ทำให้ชาวบ้านต้องฝ่าสัตว์มาขายเป็นอาหารเพิ่มขึ้นกว่าปกติ ท่านไม่สามารถที่จะทนดูชีวิตสัตว์จำนวนมากมายต้องถูกทำลายลง เพราะท่านมรณภาพแต่องค์เดียวได้ จึงขอให้ท่านได้ไปรับภพเลี้ยงที่ตัวจังหวัดสกลนคร เพราะที่นั้นมีตลาดสดพอที่ผู้คนจะซื้ออาหารได้สะดวก

เรื่องประทับใจต่าง ๆ เหล่านี้มีมากเหลือเกินในหนังสือเล่มนี้ แต่ถึงอย่างนั้นความกังวลใจ เพราะอยากรู้จะได้สัตบธรรมขึ้นสูงกว่านี้ก็ยังมีอยู่ ในการเขียนหนังสือเล่มนี้ท่านอาจารย์พระมหาบัว เขียนด้วยความเคราะห์ลึกซึ้ง และความกตัญญูต่อพระอาจารย์มั่นผู้เป็นอาจารย์ของท่าน เมื่ออ่านแล้วก็เกิดความเข้าใจขึ้นว่า เพราะเหตุใดในพระไตรปิฎกซึ่งได้รับนาขึ้นภายหลังพระพุทธเจ้าในพพานแล้วหลายร้อยปี จึงเต็มไปด้วยปฏิหนังสือต่าง ๆ และเรื่องที่คุณในสมัยปัจจุบันอาจเห็นว่าเหลือเชื่อ

ท่านอาจารย์พระมหาบัวท่านเขียนไว้ว่า เมื่อครั้งพระอาจารย์มั่นออกไปอยู่ตามป่าตามเขา หรืออยู่ในถ้ำที่จังหวัดเชียงใหม่นั้น มีพระอินทร์และเทวดาทั้งหลาย คือเทวดาเบื้องล่างและเบื้องบน ตลอดจนพญานาคมาฟังธรรมจากท่านเป็นเนื่องนิตย์ เทวดาที่มาจากประเทศเยอรมันก็มี ครั้งหนึ่งเทวดาที่มาฟังธรรมจากพระอาจารย์มั่นนั้น มีจำนวนมาก จนท่านต้องกำหนดตารางสอน แบ่งเวลาให้เทวดาฟังธรรมเป็นพาก ๆ ไป เท่าที่ทราบจากหนังสือเล่มนี้ เทวดาที่จังหวัดสกลนครมีน้อยกว่าเทวดาที่เชียงใหม่ ขอให้ชาวจังหวัดสกลนครนึกเสียว่าเป็นกรรมก็แล้วกัน อย่าโนยอกน้อยใจไปเลย

แต่ในเรื่องนี้ก็มีสิ่งที่น่าสังเกตอยู่ว่าในหนังสือเล่มนี้เอง ปรากฏว่า พระอาจารย์มั่นท่านตอบในเรื่องบางเรื่องอย่างมีเหตุผลดีที่สุด เป็นต้นว่ามีผู้มาถามท่านว่าผีมีจริงไหม? ท่านก็ตอบว่า ผีที่ทำให้คนเกิดความกลัวและเป็นทุกข์กันนั้น เป็นผีที่คุณคิดขึ้นที่ใจว่าผีมีอยู่ที่นั้นบ้างที่นี้บ้าง ผีจะมาทำลายบ้างต่างหาก จึงพาให้เกิดความกลัวและเป็นทุกข์ขึ้นมา ถ้ายังเชื่อรูมตามไม่ก่อเรื่องผีขึ้นที่ใจ ก็ไม่เกิดความกลัวและไม่เป็นทุกข์ จะนั้นผีจะเกิดขึ้นจากการก่อเรื่องของผู้กลัวผีขึ้นที่ใจ มากกว่าผีจะมาจากที่อื่น หรือเมื่อมีผู้มาตั้งปัญหาตามท่านว่า มนุษย์เกิดมาจากไหน? ท่านตอบว่า มนุษย์เราต่างก็มีพ่อแม่เป็นเดนเกิด แม้ผู้สามก็มีได้เกิดจากพระใน แต่มีพ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูมาเหมือนกันจึงไม่គรรณา ถ้าจะตอบว่า มนุษย์เกิดจากอวิชาตัณหา ก็ยังจะมีดีมีปิดตา

ยิ่งกว่าไม่ตอบเป็นไหน ๆ เพราะไม่เคยรู้ว่าวิชาตัณหาคืออะไร ทั้งที่มีอยู่กันตันทุกคน เว้นพระอรหันต์เท่านั้น

พระอาจารย์มั่นท่านได้ถือโอกาสในการตอบปัญหาเหล่านี้ แสดงธรรมต่อไปเพื่อให้มนุษย์เกิดปัญญา ลักษณะเช่นนี้ของพระอาจารย์มั่นดูเหมือนจะมีคุณวิเศษในสายตาของผู้ยิ่งกว่าปักษิหาริย์ได ๆ ทั้งสิ้น แต่เรื่องเทวดามาฟังธรรมนั้นก็ช่างเกิด เพราะในพระไตรปิฎกมีพูดถึงบ่อย ๆ ว่าเทวดามาฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ในอรรถกถาพระพุทธโภมชาจารย์ได้กล่าวไว้ว่า เทวดาลงมาฟังธรรมจากพระอรหันต์ จึงมิใช่เรื่องแปลกประหลาด เรื่องที่แปลกประหลาดอย่างยิ่งนั้นก็คือในหนังสือเล่มนี้นักกว่า เมื่อพระอาจารย์มั่นอยู่ในถ้ำ มีพระอรหันต์หลายองค์มาสันทนาธรรมกับท่าน นอกจากสันทนาธรรมแล้ว พระอรหันต์ยังแสดงท่านนิพพานของแต่ละองค์ให้พระอาจารย์มั่นดูอีกด้วย เมื่ออ่านถึงตอนนี้แล้วล้วงที่เกิดขึ้นกับใจนั้นเกินไปกว่าความกังวล แต่เป็นความเดือดร้อนที่เดียว พระอรหันต์ที่นิพพานไปแล้ว มาสันทนาธรรมกับคนที่ยังไม่นิพพานแล้วแสดงท่านนิพพานให้ดูนั้น ไม่มีในพระบาลีเป็นแน่นอนครับ

เมื่ออุปถิวามนพมาทูลถามปัญหาพระพุทธเจ้าเรื่องพระอรหันต์นั้น อุปถิวามนพได้ทูลถามว่าที่ว่าพระอรหันต์ดับไปแล้วนั้น ท่านดับโดยสิ้นเชิง หรือว่าเป็นแต่ไม่มีตัว หรือจักเป็นผู้ตั้งอยู่ยังยืนหานอันตรายมิได้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า ประมาณแห่งเบญจขันธ์ของผู้ที่ดับขันธ์ปรินิพพานแล้ว มิได้มีกิเลสซึ่งเป็นเหตุกล่าวผู้นั้นว่าไปเกิดเป็นอะไร ของผู้นั้นก็มิได้มี เมื่อธรรมทั้งหลายอันผู้นั้นจะจัดได้หมดไปแล้ว ก็ตัดทางแห่งถ้อยคำที่จะพูดถึงผู้นั้นว่าเป็นอะไรเลียทั้งหมด หมายความว่า พระอรหันต์นั้นดับถึงขนาดที่ไม่มีเรื่องที่จะพูดถึงท่านอีกต่อไป

อ่านประวัติของพระอาจารย์มั่นจบแล้ว ก็ได้แต่ตามตนเองว่าที่หลวงพ่อมั่นท่านต่อสู้กับความโกรธลงมายังข้อมนุษย์นั้น ท่านได้ชัยชนะทำให้ครได้ฉลาดขึ้นหรือไม่ หรือว่าท่านตายเปล่า?